

V slunném létě

*Když noc se převalí mně začíná den
Noc ticha je časem k zamyšlení
a netušených myšlenek
Kolikrát se vracím do letní rosy
sluníčko už svítí naplno
na voňavou louku plnou květů
a huňaté trávy
Dává stíny topolům a skalám
Od města přicházejí rodiče z nákupu
vidím jejich úsměvy na dálku
Slyším i maminčin hlas
jemný a veselý
jak volá abych přišel na svačinku
a já odpovídám od polních štaflí
na kterých je slunečná krajina
že přijdu za chvíli
jen co ten obraz dokončím
A oni krok za krokem jdou dál
až zmizí za hlohovými trnkovými keři
které rostou bujně podél cesty*

Vlastimil Toman

ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE

Usnesení č. 13 ze zasedání Zastupitelstva městyse Budišov ze dne 9. 6. 2016

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů. Vypuštěné údaje a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Návrh usnesení

zastupitelstvo městyse:

- určuje ověřovateli zápisu Ing. Klinera, Ing. Bočka,
- schvaluje program zasedání zastupitelstva městyse,
- bere na vědomí zápis z jednání Rady městyse č. 29–32,
- schvaluje rozpočtové úpravy č. 4/2016,
- bere na vědomí výsledek odvolání k Nejvyššímu soudu,
- schvaluje zaplatit žalovanému na náhradě nákladů dovolacího řízení částku 107 496 Kč do tří dnů od právní moci rozhodnutí k rukám JUDr. Radka Ondruše, advokáta se sídlem v Brně, Bubeníčkova 502/42,
- ukládá Ing. Bočkovi svolat schůzku zastupitelstva s právním zástupcem v kanceláři JUDr. Chudoby,
- schvaluje nákup pozemku p. č. 1541, ostatní plocha o výměře 54 m² v k. ú. Budišov,
- schvaluje prodej části pozemku p. č. 4635, ostatní plocha o výměře 22 m² v k. ú. Budišov dle GP č. 1006-39573/2016 za kupní cenu ve výši 25 Kč/m². Všechny náklady spojené s prodejem pozemku hradí kupující.
- schvaluje záměr prodeje pozemku p. č. st. 320/2, zastavěná plocha a nádvoří o výměře 72 m² včetně stavby č. p. 353 objekt k bydlení a pozemku p. č. 3524/96, ostatní plocha o výměře 210 m², vše v k. ú. Budišov,
- schvaluje záměr nákupu pozemků dle GP č. 1000-39287/2016:
část pozemku p. č. 3466/9, trvalý travní porost o výměře 93 m² (díl „d“) v k. ú. Budišov,
část pozemku p. č. 3467/16 trvalý travní porost o výměře 112 m² (díl „h“) v k. ú. Budišov,
část pozemku p. č. 3467/15 trvalý travní porost o výměře 52 m² (díl „j“) v k. ú. Budišov,
část pozemku p. č. 3467/14 trvalý travní porost o výměře 16 m² (díl „l“) v k. ú. Budišov,
- schvaluje záměr prodeje pozemků dle GP č. 1000-39287/2016,
část pozemku p. č. 4618 vodní plocha o výměře 767 m² (díly „g“ a „b“) v k. ú. Budišov,
- schvaluje záměr prodeje části pozemku p. č. 137/2, orná půda v k. ú. Budišov o výměře cca 25 m²,
- schvaluje nákup pozemku p. č. 3945/2, trvalý travní porost o výměře 50 m² v k. ú. Budišov,
- schvaluje Závěrečný účet za rok 2015 a Zprávu o přezkoumání hospodaření městyse za rok 2015 bez výhrad,
- schvaluje Účetní závěrku ke dni 31. 12. 2015,

- schvaluje realizaci investiční akce Dětské hřiště v zahradě MŠ Budišov, celkové náklady na realizaci jsou 597 135 Kč, vlastní prostředky na akci jsou 197 135 Kč, dotace od Nadace ČEZ jsou ve výši 400 000 Kč,
- schvaluje podmínky Smlouvy o poskytnutí nadačního příspěvku č. OH 15–16 a pověřuje starostu podpisem,
- schvaluje podmínky Smlouvy o dílo na realizaci akce s firmou Hřiště.cz, s. r. o. a pověřuje starostu podpisem,
- schvaluje realizaci akce Oprava kapličky v Míhokovicích, náklady realizace 261 000 Kč, vlastní prostředky činí 79 000 Kč, dotace SZIF činí 182 000 Kč,
- schvaluje zahájení investiční akce stavby chodníků v Budišově a pověřuje Radu městyse organizací realizace této stavby a ukládá RM informovat zastupitelstvo o postupu prací,
- schvaluje podmínky Dodatku č. 1 ke smlouvě č. 14209113 o poskytnutí podpory ze SFŽP ČR a pověřuje starostu podpisem,
- pověřuje zastupitelku Hanu Klímovou jako kontaktní osobu při jednání s MAS Oslavka o. p. s.,
- schvaluje přijetí reklamního stanu mikroregionu Horácko v pořizovací ceně 32 108,60 Kč do majetku městyse,
- (p. starosta informoval o akcích: 75. výročí posledního letu por. let. Leonharda Smrčka, požádal o pomoc při organizaci této akce a vyzval všechny zastupitele aby se této akce zúčastnili, akce Rádía Vysočina) zastupitelstvo bere na vědomí informace o těchto akcích,
- ukládá vysadit dva stromy, jeden v parku u pomníku padlých a druhý v zámeckém parku, zodpovídá p. Piňos, termín 30. 6. 2016.

Petr Piňos, starosta, Josef Ondráček, místopředseda

Pořád nechceme úložiště

Na tiskové konferenci 15. července 2016 ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek uvedl, že geologický průzkum pro vznik hlubinného úložiště jaderného odpadu bude pokračovat jen v lokalitách Horka a Kraví hora na Vysočině. V ostatních pěti dosud vybraných lokalitách má být průzkum pozastaven. Podle ministrova různých vyjádření a prohlášení ředitele SÚRAO RNDr. Jiřího Slovák měl vzniknout dojem, jakoby obce na území těchto dvou lokalit se vznikem úložiště souhlasily. Pan ministr asi neznal výsledky referend a mnohá usnesení zastupitelstev a prohlášení starostů těch obcí – a pan Slovák mu je nejspíše opomněl sdělit.

Reakce zástupců obcí na sebe nenechala dlouho čekat. V naší lokalitě Horka vzniklo 21. července prohlášení zástupců obcí adresované ministrovi Janu Mládkovi s jednoznačným nesouhlasem s vybudováním úložiště na území těchto obcí a s rozhodnutím ukončit o tom jakýkoliv dialog se zástupci státu (od něhož si pan Slovák slibuje, že přinese státu nějaký souhlas občanů a zástupců obcí). Na tomto prohlášení se shodly **všechny** obce zahrnuté do lokality Horka.

V Nárarnči 21.7.2016

Vážený pane ministře,

dovoluje nám vyjádřit touto cestou naše obrovské rozčarování nad informací, kterou jste v souvislosti s postupem výběru lokality pro hlubinné úložiště prezentoval na tiskové konferenci 15. července 2016.

Starostové obcí a zástupci lokality Horka považují Váš návrh za fatální zásah do transparentnosti a důvěry v probíhajícím procesu vyhledávání lokality.

Takový postup považujeme za porušení veškerých pravidel a snahy o transparentní a zejména kvalifikované prověření vytipovaných lokalit.

Ve většině obcí naší lokality proběhla referenda, v nichž drtivá většina občanů úložiště odmítla. O této nesouhlasné vůli občanů i zastupitelstev jsme nesčetněkrát informovali SÚRAO, MPO i Pracovní skupinu Dialog o HÚ a stejně tak ministra Brabce při osobní návštěvě naší lokality 13.6.2016.

Není pravdou, že se obce lokality Horka nepřipojily ke správní žalobě, kterou za naši lokalitu podalo hnutí Calla. Některé obce žalobu podpořily a ostatní tak hodlají učinit v nejbližší době.

Sdělujeme Vám, že vystupujeme z PS DIALOG a že ukončujeme dialog o podmínkách provádění průzkumných prací.

Dírazně Vás žádáme o okamžité zastavení průzkumných prací v naší lokalitě a jsme připraveni podat žaloby.

Žádáme Vás o písemné stanovisko.

Budišov		Obce:	
Rudíkov		Oslavice	
Hodov		Osově	
Rohy		Vlčatín	
Oslavička		Nárarněč	

Sdělení zástupců obcí panu ministrovi

Ministr Mládek se poté 28. července setkal se zástupci obcí všech sedmi lokalit (za Budišov se zúčastnili starosta Petr Piňos a radní Mgr. Zdeněk Smrček). Prohlásil (jako podle svého vyjádření již vícekrát), že si nedovede představit, že by se trvalé úložiště jaderného odpadu stavělo v místě, kde s ním obce nesouhlasí. Naši zástupci panu ministrovi osobně sdělili nesouhlas budišovských občanů a zastupitelů městyse s průzkumnými pracemi i s vybudováním úložiště, ten toto sdělení uznal a prohlásil, že svůj návrh o vybrání dvou lokalit do vlády nepředloží.

Dnes již je tedy situace znovu jiná. Podle Jiřího Slováka budou průzkumy probíhat ve všech sedmi lokalitách. Ve vysílání ČT 24 také pan ředitel SÚRAO naznačil, že by se měla v obcích vytipovaných lokalit konat nová referenda o vybudování úložiště (asi doufá v nějakou změnu postoje občanů k úložišti). Navíc přibýly další dvě lokality (poblíž jaderných elektráren Dukovan a Temelína), o nichž se bude uvažovat jako o vhodných lokalitách pro úložiště jaderného odpadu.

Starostům dotčených obcí všech sedmi lokalit položil ministr Mládek tyto tři otázky:

1. zda mají vůli pokračovat v činnosti Pracovní skupiny pro dialog o hlubinném úložišti,
2. zda mají vůli dále spolupracovat na návrhu věcného záměru zákona o zapojení obcí do procesu výběru vhodné lokality,
3. zda mají zájem podílet se na přípravě nařízení vlády o příspěvcích pro dotčené obce.

Ministr zároveň požádal volené zástupce obcí v daných lokalitách o písemná vyjádření do konce září 2016.

Na všechny tři výše uvedené otázky mají zástupci Budišova jednoznačně záporné odpovědi a na svém zasedání 8. září ještě doplnili toto upřesnění:

Žádáme, aby na celém území obce Budišov, katastrálním území Budišov [615463] a v celé lokalitě Horka byla zastavena veškerá činnost související se záměrem budování trvalého úložiště vyhořelého jaderného paliva, a to včetně průzkumných prací. S průzkumy, přípravou i výstavbou trvalého úložiště vyhořelého jaderného paliva na základě rozhodnutí občanů v referendu a na základě svého přesvědčení NESOUHLASÍME.

Pozn.: Celé usnesení zastupitelstva z 8. září bude obsaženo ve 4. čísle BZ

ZPRÁVY

Vzpomínka na Leonharda Smrčka

O Vánocích 2015 jsme si připomněli 100. výročí narození budišovského rodáka, letce (radiotelegrafisty) 311. bombardovací letky RAF npor. Leonharda Smrčka, který před 75 lety zahynul v Holandsku při návratu z náletu na Brémy (Budišovský zpravodaj 4/2015). Toto výročí jsme si v Budišově připomněli na slavnosti v sobotu 25. června 2016.

Hosté dorazili v hojném počtu. Byli mezi nimi velitel vzdušných sil ČR brig. gen. Ing. Libor Štefánik, bývalý letec brig. gen. Emil Boček, bývalý letec a bojovník od Tobruku plk. Pavel Vranský (ten dorazil o něco později), vojenský historik, bývalý předseda Svazu letců ČR plk. Oldřich Rampula, zástupce náčelníka štábu z náměšťské letecké základny pplk. Tomáš Kadera a další.

Několikrát v historii se již u budišovského pomníku padlých ve světových válkách na Leoše Smrčka vzpomínalo, tentokrát byla slavnost určitě největší. Ačkoliv panovalo velmi horké počasí, sešlo se nebývalé množství budišovských (a nejen budišovských) občanů. Zúčastnili se i zastupitelé starosta Petr Piňos, místostarosta Josef Ondráček, radní Mgr. Zdeněk Smrček, Ing. Ladislav Dokulil, Milan Doležal, Ing. Milan Boček, Ing. Radek Kliner, Mgr. Veronika Ležáková a Hana Klímová. Potěšila účast mj. i (také letce, třeba bezmotorového) Vladislava Zejdy původem z Mihoukovic (i o něm byly články ve zpravodaji, zejména 2/2009) a správce budišovské farnosti P. Jiřího Polacha.

Po shromáždění všech před pomníkem se několik minut v tichosti čekalo. Někteří nevěděli přesně proč, ale s piety nerušili napjaté očekávání. Pak se již ozval zvuk dvou gripenů, které nad shromážděním vytvořily dvěma kolmými přelety symbolický kříž. Zasvěcení věděli, že to byl dárek Armády České republiky svému hrdinovi. Na ministerstvu sice s povolením poněkud váhali, ale generál Štefánik rozhodl. Druhý kříž proletěl vrtulník z náměšťského letiště. Chvilí ticha po přeletěch narušily čestné salvy ze samopalů. Hymna zazpívaná školními žákyněmi pod vedením pí učitelky Staré i projevy starosty, radního Smrčka (synovce vzpomínaného pilota) a hostů již proběhly v klidu.

Po slavnosti téměř všichni účastníci (každý, jak mohl) přemístili do kulturního sálu ve škole, kde byla připravena výstava o československých letcích v zahraničí, v předsáli pak výstavka dobových předmětů. Všem významným hostům byly přiděleny hostesky, které je provedly Budišovem. V kulturním sále měl proběhnout „křest“ knihy Jiřího Rajlichy a Karla Černého „S Royal Air Force nad Evropou“ za účasti a podpisů jejího druhého autora. Poslanec parlamentu ČR Karel Černý však ráno před akcí zavolal, že na své zahraniční cestě onemocněl, takže se slavnosti zúčastnit nemůže. Knihu tedy uvedli do prodeje starosta Budišova Petr Piňos a radní Mgr. Zdeněk Smrček, což zvládli výtečně. Po přípitku a prohlídce výstav se všichni účastníci mohli setkat, popovídat i vyfotit ve školní jídelně, kde pro ně bylo připraveno malé pohoštění.

Poděkování za zdar celé akce patří vojákům z náměšťské letecké základny, kteří se významně podíleli na organizaci, plk. Oldřichu Rampulovi, který zapůjčil z Univerzity obrany v Brně část výstavy o československých letcích, zástupcům členů Spitfire Clubu za výstavku dobových předmětů a v neposlední řadě i mnoha sponzorům.

Hlavním sponzorem a partnerem celé akce byla Nadace ČEZ, seznam všech sponzorů je na obrázku...

Zleva pplk. Kadera, gen. Štefánik, radní Piňos, Ondráček, Smrček, Dokulil, Doležal, P. Polach, zastupitelé Boček, Kliner, Ležáková, Klímová, plk. Rampula, gen. Boček

Hojná účast občanů

Kladení věnce

Hosté a hostesky

S Hanou Klímovou plk. Rampula a gen. Boček

Gen. Boček, gen. Štefánik, pplk. Kadera

Starosta a gen. Boček

Plk. Vranský a starosta

Plk. Vranský na výstavě

Uvedení knihy do prodeje

Kdo je kdo:

brig. gen. Ing. Libor Štefánik (* 21. 7. 1964 Prostějov), do 28. července 2016 velitel Vzdušných sil Armády ČR, absolvent Vojenské vysoké školy v Košicích, od r. 1987 sloužil u letky taktického průzkumu leteckého pluku v Hradci Králové 1994–2000 sloužil na letišti v Čáslavi, poté v různých funkcích v armádě, v r. 2011 byl vyslán na zahraniční misi do Afghánistánu ve funkci poradce náčelníka štábu afghánských vzdušných sil.

Stále létá na L-39 Albatros. 13. srpna 2016 obdržel pamětní znak českého letectva.

brig. gen. Emil Boček (* 25. 2. 1923 Brno-Tuřany), český válečný veterán, Řád Bílého lva (2010), brigádní generál (2014). Od r. 1940 se zúčastňoval bojů ve Francii a Velké Británii, od r. 1944 pilot-stíhač u československé 310. stíhací perutě. Z letectva odešel v r. 1946, měl opravnu motocyklů, pracoval v Mototechně, jako soustružník ve Výzkumném ústavu Československé akademie věd a u fy Drukov. Byl také motocyklovým závodníkem. Od r. 1988 v důchodu. Čestný člen Czech Spitfire Clubu.

21. července 2016 se v Anglii proletěl ve spitfiru, chvíli jej i řídil.

Vnuk generála Bočka, cyklista Ivo Koblasa (23), nyní (září 2016) úspěšně bojuje na paralympiádě v Riu de Janeiro.

plk. Pavel Vranský (* 29. 4. 1921 Lipník nad Bečvou), český letec a bojovník od Tobruku, dvakrát čs. Válečný kříž (1939), Záslužný kříž III. stupně aj., plukovník ve výslužbě (2009). Vyučený v mlékárenství, v r. 1939 odešel do Polska, 1939–1941 internován v SSSR. V l. 1941–42 bojoval v poušti Marsah Matrú, v Sýrii, Tobruku a Bejrútu. do r. 1945 létal v rámci RAF. Po r. 1945 létal jako palubní telegrafista u Čs. aerolinií, pracoval jako překladatel, horník, technický redaktor, uklízeč a prováděl cizince po Praze. Čestný občan Horoměřic (2005), čestný člen Czech Spitfire Clubu.

plk. PhDr. Oldřich Rampula (* 1937 Brno), vojenský historik bývalý předseda Svazu letců ČR, člen Čs. napoleonské společnosti, čestný člen Czech Spitfire Clubu.

www.napoleonska-spolecnost.cz

plk. Ing. Tomáš Kadera, zástupce náčelníka štábu, 22. základna vrtulníkového letectva Náměšť nad Oslavou.

lznamest.army.cz

Czech Spitfire Club, spolek letecké historie, Zbilidy u Jihlavy

www.czechspitfireclub.cz

Ladislav Dokulil, foto Karel Pavlíček a Stanislav Bačák

Chovatelská pouťová výstava

Stejně jako v předcházejících letech, tak i letos se ke zpestření budišovské pouti zařadila Oblastní výstava králíků, holubů a drůbeže pořádaná ZO Budišov v areálu organizace ve dnech 13. a 14. srpna.

Na 340 platících návštěvníků čekaly expozice holubů, králíků a drůbeže. Velký úspěch sklídili kanárci, křepelky japonské a nutrie, které se zařadily do ukázkových expozic (nutno dodat, že mnohé z těchto zvířat viděli mnozí diváci poprvé v životě).

K překvapení všech měla velký úspěch tombola, ze které si děti odnesly nejedno zvířátko.

Součástí oblastní výstava byla soutěž O pohár městyse Budišova. Poháry, věnoval městys Budišov, pro ty nejlepší v jednotlivých expozicích a stejně tak plakety, které obdrželi chovatelé s čestným uznáním.

Výsledky soutěže O pohár městyse Budišova v jednotlivých expozicích:

Králíci:

Pohár za 1. místo – Stříbrný žlutý, chovatel Josef Dobrovolný

2. místo – Angora bílá červenooká, chovatel Ing. Jaromír Dobrovolný

3. místo – Velký světlý stříbrný, chovatel Miroslav Hanzl

Čestné ceny:

Velký světlý stříbrný, chovatel Josef Coufal

Ruský černý, chovatel Karel Hedvábný

Malý beran rhónský, chovatel Bohumil Durda

Modrý beran železitý, chovatel Bohumil Durda

Malý beran železitý, chovatel Bohumil Durda

Český černopesíkatý, chovatel František Bednář

Holubi:

Pohár za 1. místo – Kudrnáč modrý bělouš, chovatel Miroslav Novotný

2. místo – Prácheňský káník modrý, chovatel Josef Dobrovolný

3. místo – Benešovský bílý, chovatel Karel Tenkl

Čestná uznání:

Španier, chovatel Pavel Řiháček

Koburský skřivan, chovatel Josef Diviš

Poštovní holub, chovatel Ladislav Křivý

Drůbež:

Pohár za 1. místo – Ko – Šámo stříbrně pšeničná, chovatel Alois Sedlák

2. místo – Bojovnice Šámo pšeničná, Martin Novák

3. místo – Zdrobnělá Velsumka rez. koroptví, chovatel Josef Dobrovolný

Čestná uznání:

Česká slepice zlatě kropenatá, chovatel Ing. Jaromír Dobrovolný

Zdrobnělá Velsumka stříbrně zbarvená, chovatel Josef Dobrovolný

Zdrobnělá Vyandotka černobílá, chovatel Karel Krejčí

Zdrobnělá Vyandotka porcelánová, chovatel Jaroslav Toufar
Zdrobnělá Barneveldka dvojem., chovatel Miloslav Karásek

Samotná výstava by se nemohla uskutečnit bez řady sponzorů. Vedle hlavních sponzorů Kraje Vysočina a městyse Budišova to byli sponzoři z Rudíkova, Budišova, Kooperativa pojišťovna ATP MOTOR s r. o., a Hammelmann – servis.

Základní organizace chovatelů Budišov přeje touto cestou vše nejlepší těmto zasloužilým členům organizace:

Vladimíru Musilovi 80 let (jeden ze zakládajících členů organizace), Karlu Krejčímu 75 let, Miroslavu Novotnému 70 let, Josefu Matějkovi 70 let a Ing. Zdeňku Sladkému 65 let.

Chovatelé děkují všem, kteří přišli, a jejich přáním je, aby zájemci přišli nejenom na jejich výstavu, ale pokud bude mít kdokoli zájem, rádi ho přivítají ve svých řadách.

A za rok zase na shledanou!

Základní organizace chovatelů Budišov

Dovádění s Vysočinou

Na závěr prázdnin se chystal další ročník Budišovského zámku jinak. Neděle 28. srpna však patřila akci Kraje Vysočina. Může za to zejména radní kraje pro oblast sociálních věcí a prorodinné politiky Mgr. Petr Krčál. Bez „viny“ nejsou ani krajsí radní Ing. Jana Fialová a Petr Piňos, který coby starosta městyse celý tým uvítal v Budišově, kam přijelo poslední prázdninový víkend Letní dovádění s Vysočinou (i když se k nám v této době „díky“ rekonstrukci hlavní silnice moc přijet nedalo).

Hudba,

tanec,

zábava,

dovádění,

soutěž – to je Dovádění s Vysočinou.

Zámecká zahrada se zaplnila lavičkami, stany, stánky a atrakcemi pro děti. Byla zde i kavárna Pohodička, kterou někteří poznali již dříve (setkání zástupců městyse se seniory).

Moderátorem a organizátorem soutěží byl Milan Řezníček z Hitrádia Vysočina, který zde rozjel (na horké počasí snad až moc) bujarou zábavu včetně dovádění dětí, ale i dospělých. On sám dováděl nejvíc, až jsem se ho šel zeptat, jak dlouho to vydrží. Odpověděl, že doufá, že až do konce. Zároveň slíbil výdrž až do konce všech akcí Vysočiny. V Budišově skutečně v nastoupeném tempu vydržel – a protože jsme jej viděli již dříve na několika akcích mikroregionu Horácko, dá se očekávat, že splní i druhou část svého slibu.

Hudbou akci provázela skupina Umí hovno, která uměla určitě trochu víc. Zazpívala i vycházející hvězdička Adéla Částková (14), kterou zatím lze najít hlavně na Youtube. „Podium“ patřilo i Michalu Davidovi, tentokrát s přívlastkem revival.

Děti si přišly na své i zásluhou letního „sněžení“, kdy pod bublinkami nebyly ani vidět.

Musíme uznat, že (i vzhledem k počasí a přes potíže s dopravou) účastníků bylo poněkud více, než na „Zámku“ (celkem na 700, což sami pořadatelé vyhodnotili jako jejich největší letošní akci).

Ladislav Dokulil

Šifra

Pokud se Vám nepodařilo rozluštit šifrovaný text v minulém čísle, můžete si nahradit:

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
N A V S D B Y Z F H E K C Q X I M G O L R W J U P T

Dvě významné události, které se udály v budišovském okolí

K první z nich došlo 9. července v Kojatíně, kde P. Jiří Polach, během dopolední mše sv. konané u místní kapličky, požehnal prapor Sboru dobrovolných hasičů v Kojatíně a spolu s ním nově opravenou hasičskou stříkačku.

Odpoledne prošel průvod v čele s místními hasiči ve slavnostních uniformách, kteří položili věnec u pomníku v obci, a tak uctili jejich předchůdce, kteří již nejsou mezi námi. Poté následoval kulturní program na místním hasičském travnatém hřišti.

Druhá slavnost dožínek v Nářamči 3. září byla poděkováním za příznivé počasí, které přálo sklizni obilí. Krojovaný průvod s dožínkovým věncem v čele prošel obcí a jeho putování skončilo za místním kulturním domem, kde P. Jiří Polach odsloužil mši sv.

Bohatému kulturnímu programu, který následoval poté, vévodilo představení nového, historicky prvního, náramečského kroje.

Karel Pavlíček, foto Milan Svoboda, Petr Pavlík a autor

Mše u kapličky v Kojatíně

Dožínkový průvod obcí Nárameč

První historický náramečský kroj

Z HISTORIE

Zaměstnanci velkostatku Budišov v roce 1945

Správce velkostatku

Alois Kubíček, Kitzbühl 12. 5. 1937

Velkostatek na konci roku 1945 zaměstnával asi 100 pracovníků z Budišova a okolí. Na následujících řádcích jsou vypsáni někteří z nich.

Alexandr Borodějský, ředitel velkostatku v Budišově.

V roce 1925 nastoupil jako vysokoškolák o prázdninách na praxi u velkostatku na doporučení spolku posluchačů zemědělského inženýrství v Brně. Od té doby vyjma roku 1929 a první ½ roku 1930 zaměstnán u rodiny Barattů. Do 31. 5. 1937 zaměstnán jako správce velkostatku u Jindřicha Baratty ve Skalici (okr. Moravský Krumlov). Od 1. 6. 1937 do 15. 7. 1939 zaměstnán v Budišově jako kontrolor, ačkoli žádné kontrolní funkce nevykonával, ale vedl pokladní hlavní knihu, výplaty mezd a záznamy o dělnictvu. 15. 7. 1939 ustanoven správcem polního hospodářství, rybníků, lihovaru a pily.

Ladislav Kozlíček. 1938 nastoupil jako komorník.

Albína Bednářová z Budišova 146, od roku 1940 komorná u Richarda Baratty ml., od listopadu 1944 zaměstnána jako komorná u Richarda Baratty staršího.

Josef Doležal z Budišova 104, od 15. 3. 1926 zahradníkem.

Alois Kubiček z Budišova 35, 1931–1944 šoférem, od 1944 hajný.

Jakub Novotný z Budišova 2, od roku 1910 zaměstnán jako kočí, později jako poklasný (= pomocník správce statku, organizoval a řídil práce čeledí, staral se o koně, zemědělskou výrobu a chod hospodářství).

Antonín Dvořák z Budišova 5, od roku 1919 kovářský mistr.

Rybníček z Budišova 96, kovář.

Marie Rybníčková z Budišova 96 (manželka výše uvedeného kováře), od roku 1940 vedoucí drůbežárny.

Adolf Švec, na velkostatku zaměstnán od 14 let, od roku 1933 šafářem ve dvoře Holeje.

Antonín Křivý, od roku 1928 skladník na sýpce, po odchodu šafáře Tůmy roku 1941 šafářem.

Josef Fila z Budišova 105, od roku 1935 lesní správce.

Gustav Hort, od roku 1935 hajným ve dvoře Obora

Jan Krška z Budišova čp. 140, od roku 1910 hajným v Budišově.

František Krška z Hodova 52, od roku 1914 hajným v Hodově.

František Vašek z Oslavy 2, od roku 1904 hajným v Oslavě.

Z Moravského zemského archivu v Brně zaslal Mgr. Josef Voborný

Rodnému kraji

*Ve staré škole bylo odpoledne
(tam, kde jsem se dávno narodil),
snad mi byly tři až čtyři roky –
byla to má šťastná tehdy chvíle,
ticho vychýlené směrem k matce,
ticho, v kterém řekl jsem dvě slova:
polštářek a peřinka...
Tolik bylo tenkrát třeba dítěti
pocit svého bytí do dna sdíletí.*

*Jaro válo mizou z kůry stromů,
hladilo mé tváře dechem pupenců,
rozzářená světla blatouchů na lukách,
skryté modlitby a prosby sedmikrás,
vzdechy vonných fialek ve stínu keřů,
kroky podél potůčků a v mladé trávě,
dotyk bosé nohy o pleť vlhké hlíny,
slunce jako mládě běhá kolem nás,
jako krotké mládě, s kterým toužíš hrát si –
tolik bylo tenkrát třeba dítěti
pocit svého bytí se vším sdílet.*

*Den byl kdesi na začátku léta
(jaké ticho bylo tenkrát na zemi!),
jahody už červenaly v stráni,
pramen tikal pod kořáním světa,
rozeznělé slunce prolínalo
tělo všeho tvorstva živou záplavou,
ze dna lesních zákampí vstal (náhle)
chladivý a nepohnutý stín –
seděl jsem tam naproti své matce,
byla pro mě světlo, byla pro mě stín,
dávala mi jahodu – plod této chvíle,
jež se propadla kamsi do hlubin,
tolik bylo třeba tenkrát dítěti
pocit svého bytí do dna sdílet.*

*Jiný obraz vstává ze dna mého ráje:
Nedělní ro bylo tenkrát odpoledne,
země byla šťastná, jak jen mohla být,
nad křehkými potoky a v lesních úžlabinách
prokvétala blankytem svých pomněnek,
v nichž se zachvívala její odpověď
sytému a blaženému modru nebe –
Chtělo se mi běžet kamsi v bezmezí –*

*Večer u studny jsme potom s matkou vili
drobné věnečky z mých pomněnek,
na západním nebi kupily se mraky
v prudce stoupající horu černé tmy,
do černého chřtánu sjížděl praskot blesků,
do černého chřtánu chřtánu, který hltal zem,
do chřtánu, v němž bezradně se chvěly
blankytné a jasné oči pomněnek
(víte, jak je jasné modro v černém mraku?)
a tou barvou neznámé mi, drahé bytosti,
s níž by bylo tolik možno dítěti*

pocit svého bytí do dna sdíleti.

*Podletím jsi voněl už, můj rodný kraji,
všechno zjemnělo a kdesi v dálkách
vydávala země podzimní zvuk,
snad jsem klidil makovice v poli,
nebo jsem jen trhal svlačec z bramboříšť,
potom jsem si lehl na znak v trávu,
v modré nebe jsem se zahleděl,
(domy za mou zelení vrb byly zadýchány,
vesnice tak tkvěla ve svém pocitu,
jak když holub utkví na hřebeně střechy),
v modré nebe jsem se zahleděl a
po oblacích bílých plynul dál;
všude jak bych dýchal v těsné blízkosti
stín té neviditelné mi, drahé bytosti –*

*Měsíc strmí vysoko nad strání,
stromy nepohnuté stojí v zakletí,
bílé zdivo domů civí do návsi
siným, přísným, nepohnutým svitem –
dozněl táhlý pláč mých houslí do noci,
všechno listí křovin ztajilo svůj dech
v širém naslouchání celé země
do neznámých končin v hrůzu vesmíru,
ticho propouští tak nevýslovné chvíle,
tence ustrnulé v němém úžasu,
všechno křehne přimraženo krásou
do své netknuté a věčné němoty
a já se v ní vzpínám v těsné blízkosti
k drahé, neviditelné mi bytosti –*

*Nevyčerpateľný, bezedný, ty kraji mládí mého,
kde jsem po mezích se, vzrostlým ostružiním, smýkal,
o hřbet drsný strnisk tvých jsem tolikrát se dřel,
kde jsem čichal bílý prach tvých vápencových lomů,
nad zprahlými cestami se dusil pachem veder,
těžkým hroudám balvanů tvých naslouchal a toužil
proměňovat jejich tvary v syté zvonce slov
(tvrdá houževnatost černých jalovců tam
vdechovala kořenitou vůni holým stráním),
kde jsem do stěn houštin tvých tak úporně se vtíral,
o tvé trní, bodláčí a hloží jsem se drásal,
na pokraji srázů tvých a strží jsem se chvěl,
zkrvavený po tvé tváři tápavě jsem hmatal
svou i tvoji podobu vždy hledaje v té němé blízkosti
drahé, neviditelné mi bytosti.*

*Nad strání tam, na návrší dálkám plným světla
starý bílý kostelík své zpíval gloria,
dálkám plným světla, jež se hromadilo
v nivách zvolna rozsvěčujících se bílou září žní,
do obzorů dalekých, jež dech náš štěstím plní,
starý kostelík tam zpíval slavné gloria,
jak by žehnal odvěkému požívání světla,
toho světla, jež jsem přijímal vždy v blízkosti
všudypřítomné a neviditelné mi bytosti.
Do dalek se odtud chvěly rychlým během
plachty polí, napínané svalstvem
práce sterých pokolení, jež tu přešla
po té staré zemi, ukrutné i sladké,
po té staré, drahé, sladké zemi mé,
do níž chtěl bych vdechnout vděčnost za své bytí,
za to Slovo-Světlo, kterým vznikl svět,
za to Slovo-Světlo, jež nás věčně živí,
jemuž vždy a všude chválu jenom vzdávat
spravedlivo, dlužno, hodno, slušno jest.*

*Za vše, co mi Tvoje ruka štědrá dává,
spravedlivý, věčný, dobrý Bože můj,
za to, že mě oko bdělosti Tvé střeží,
v každé kruté zkoušce, v níž mě tříbí čas,
za dobré i za zlé, za radost i bolest,
za zdraví i nemoc, rub to lásky Tvé,
chtěl bych vdechnout vděčnost v propast Tvého bytí
za naději, již nám dává slovo věčné,
jemuž vždy a všude chválu jenom vzdávat
spravedlivo, dlužno, hodno, slušno jest.*

Ladislav Novák

(Neztracené básně, Edice poesie Host, svazek 49, r. 2000)

Ladislav Novák (4. 8. 1925, † 28. 7. 1999 v Třebíči). Učil v roce 1954 na budišovské škole – zde se VI. B:*

Když jsem plela len...

Len by nám byl již vsuktku zůstal jen v této písničce. A ještě v křížovkách, kde bývá uváděn jako „hospodářská rostlina průmyslová“, jejíhož písmena mají se vepsati do tří čtverečků — — —

I konopí bylo v podobné situaci. I oněm pěli jsme jen —

*Andulka konopě močila,
žabka jí do kapsy skočila,
na druhý den
močila len,
žabka jí z kapsičky skočila
ven, ven, ven — — —*

Učitel při těchto písničkách ve škole aby pomalu ukazoval len i konopí buď jen ze zažloutlých herbářů, anebo na obrázku!

Konečně však letos zavlnila se zase lněná políčka, rozkvetla — —

Za našich mladých let kvetl u nás len modře, že se zdálo, jako by kus blankytného nebe spadl na naše políčko lnem oseté. Býval to krásný pohled na zloutnoucí již v létě žita, šedo zelenavé ovsy, sousedící se svěží zelení luk, a mezi těmito lány polí — modoroučké pruhy kvetoucího lnu... A přimyslete si ještě pole bílé, kvetoucího máku, nebo snad i nějaké zaplevelené pole rudým mákem vlčím.

Snad řeknete: divná harmonie barev... Ach ano, našim mladým očím byla to vše nádherná harmonie, kterou nám tu předváděla vznešená příroda, a my tyto její krásy zrakově přímo hltali široce rozevřenými zorničkami a v němém úžasu — — —

Letos hospodáři opatřili si len holandský:

Kvetl bíle; stýskalo se nám snad po milé modři starých lněných políček, ale smířili jsme se i s jeho letošní bělostnou nevinností, již hýřila naše pole. A po odkvetu a uzrání byl len vytrhán a ve snopkách sušen. Jak je tomu již dávno, co jsme se těšivali, až se bude len tít!

Mívali jsme v našem městečku dvě pece na len. Ale u nás posléze zůstala ještě dosti dlouho jen pec jedna, Rousova. Ale jak zmizel len z našich polí, zmizela i Rousova pec. A s ní zmizela i ona idyla pozdních podzimů, o nichž se vystřídali u pece všichni ti, kteří toho roku „měli len“.

Jako tichý, němý svědek oněch poklidných dob je v našem okolí již jen polozbořená pec v Doubravě, vystavěná mezi dvěma rybníky u lesa. S druhého břehu pohlíží tam rozvalené z ní balvany jen stará zvonička, stojící u kříže, a ráno, v poledne i večer jí vyzvání svým zvonečkem: „Bývávalo —, bývávalo —, bývávalo — —“

Ach, ano bývávalo... Když se třel len! Snad více než půlstoletí tomu, kdy my děti hemžily jsme se za podzimních dnů kol Rousovy pece. Před ní v polokruhu byly rozestaveny mladé smrčky, hodně hustě, připomínající dnešní vánoční stromky. To, aby nedotíral příliš severák na pracující ženy — ty se nejvíce, či snad jedině zabývaly zpracováním lnu, od onoho plení, trhání, sušení, rosení, močení, až po tření, a pak ještě i při předení. — —

Severák foukal již se strnišť a nebyl nijak příjemný hlavně tím, že při „vochlování“, – někde také říkali „lechlování“, – rozmetával pazdeří – to byly „mňadlicemi (mědlicema)“ polámané kůřečky ze stonku lněného – a byly velmi odporné, když se dostaly za krk, za ňadra pod košili. ... Proto ženy, pracující při tření na lnu, byly zabublány do vlňáků, že jim bylo vidět jen oči a nos, a ten ještě strkaly do záhybů vlňáku, když vítr rozvířil pazdeří a prach, kterého bývalo také při tření lnu až nadbytek.

My děti neměly žádné funkce při tření lnu, nejvýše jen, že jsme překázely. A hlavně těšili jsme se na nějakou povidlovou nebo makovou buchtu a trochu kávy. Ale ženské se raději posilňovaly něčím bytelnějším. Trochu „šedé“ nebo „šťováčku“ bylo nejvítanějším. Člověk pryč se líp zahřál, spláchl prach a práce šla hbitěji kupředu. Prý – –

Již den před tím přivezl si každý fůru polen pařezových. Ta vydala hodně žáru. Byla smolná a vytopila pec na vysoký žár. Pec, na způsob sklepů klenutá, z velkých žulových kvádrů, měla malý poměrně otvor, do něhož druhého dne již časné zrána, ještě za tmy, takže se musilo na práci svítit, vlezla jedna z žen – paní pecová se jí říkalo – do vytopené pece, odkud vyhrabala popel a mnohdy ještě žhavě doutnající uhlíky dřevěné ven; a zvláště ty musily být velmi bedlivě odstraněny, než se tam nakladly snopy suchého a močením před tím připraveného lnu. Jinak bylo nebezpečí, že by len shořel všecek. A pak začalo lámání stonku na „mňadlicích“ (mědlicích). Po vytření lnu nastalo ono „hachlování“ z koudele a pačisky, pak se vytřepalo pazdeří a pačiska i koudel svinuly se do trubek, čistý len pak do „kranečků“ (věnců).

Zbytek pece na len v Doubravě

Původně předlo se na vřetýnku, které však již v XV. století ustoupilo kolovratu, vynalezenému jistým řezbářem norimberským. Vypráví se o slavném italském malíři Leonardo da Vinci, že také roku 1530 sestrojil jakýsi druh kolovratu. Měl ovšem jako

malíř zapotřebí plátna, a odtud jeho snaha docílit jemného, kvalitního přediva pro svoje potřeby.

Kolovrat byl pro svou praktičnost – předlo se jím třikrát více než pouze pomocí vřetene – brzo všeobecně rozšířen. – Byl zhotovován soustružníky a zůstal nebarven. A předlo se nejen na venkově, ale i ve městech. Také se požadovalo na dívkách, aby dovedly dobře přísti. A od stará se u nás již říkalo: „Dokavad děvče neumí ženichovi napřísti na svatební košili plátna, nemá se vdávat!“

Když pak napředena příze byla vybilena, dala ji hospodyně tkalci, který zhotovil z ní plátno.

Tedy až dotud bylo zpracování lnu prací ženskou. Již v dávnověku ostatně tomu tak bylo snad u všech národů. Jak za starých Řeků a Římanů, stejně i u nás bylo předení lnu a vlastně i tkaní látek zaměstnáním žen, a to služkou počínaje a vznešenou paní konče. Jako meč byl znamením muže, tak ve středověku již byla přeslice symbolem ženy. Odtud je také známé uvádění potomstva šlechtických rodů: po meči a po přeslici.

A historie zaznamenala např., že sám císař Karel Veliký, jenž zemřel roku 814, chodil jen v šatech, jichž látku utkala mu jeho manželka a dcery. A ještě po největší část středověku bylo předení a tkaní látek hlavním zaměstnáním žen, i samotných kněžen. K tomu pak přistoupilo také vyšívání, v němž nabyly ženy velké zručnosti.

U starých Římanů rovněž předení a tkaní – ovšem původně vlny, které se používalo k výrobě látek dříve než lnu – bylo zaměstnáním žen a popřáno mu v domácnosti velmi významného místa. V pompejských vykopávkách (Pompeje zasypány r. 79 po Kr.) vidíme např. na odkrytém domě Sallustiově, že tkací stav stál v atriu, ústřední to veliké síni, značně začouzené kouřem, vycházejícím tehdy z krbu a unikajícím pak otvorem střechy, neboť staří Římané neznali ještě komínů.

Dnes ještě nelze přesně zjistit, kdy vlastně lidstvo počalo si vyrábět látky. Jistě se tak dalo již od samého začátku historických dob. Je známo, že např. v Egyptě již za stavby pyramid staroegyptských králů z doby asi 2000–3000 let před Kristem byla zhotovována krásná roucha. I v bibli je mnoho zmínek o šatě. Také na zachovaných řeckých vázách jsou zobrazeny ženy, předoucí pomocí vřetena. Z toho vidíme, že výroba látek byla již známa daleko před tím. Původně odíval se člověk – přejdeme-li jeho rajský fíkový list – koží zvířecí: poté však již došlo na oděv z látek zhotovovaných ze zvířecí vlny, pak, jak víme z historie staré říše římské, objevily se v posledním století republiky (130–30 let před Kr.) hedvábné látky, které byly dováženy z dalekého orientu a upotřebeno jich hlavně na pláště (palla) žen, nošené přes stolu. Tento dovoz hedvábí trval i za dob císařství a v prvních dobách středověku, kdy se teprve začalo i v samotné Evropě s výrobou stejně hodnotných látek. Pak teprve přišly látky ze lnu a naposledy bavlněné.

Lnářství u nás dosáhlo největšího rozmachu ve XIV. a XV. století. Ale lněné látky byly již vyráběny mnohem dříve. Dudík ve svých „Dějínách Moravy“ uvádí, že ve XIII. století byly vyráběny hlavně lněné látky. Již r. 1088 však např. kolegiátní kostel vyšehradský pobíral od každé hradní klíčnice ročně po jednom ubrusu a jednom ručníku. Z toho Dudík usuzuje, že v Čechách a na Moravě, stejně pak i v Německu byly manželky a dcery i vysokých úředníků povinovány zhotovováním ženských ručních prací.

Na západní Moravě vyvinula se zvlášť významná výroba lněného plátna na Jihlavsku a v Novém Městě moravském byl také již odedávna velmi čilý obchod s lněným zbožím. Měšťané novoměstí proto usilovali, aby si mohli zříditi i vlastní bělidlo. Markrabí moravský Jošt jim také roku 1391 udělil výsadu, aby netoliko si zřídili bělidlo, ale zprostil je na 4 roky i jakýchkoli poplatků, a teprve pak měli platiti za každý kus plátna jeden velký groš nájemného. Nadto vydal Jošt nařízení, že v okruhu 3 mil nesmí nikdo plátno nebo přízi jinde běliti, než právě v samotném Novém Městě. Tyto všechny výsady potvrdil pak novoměstským r. 1412 král Václav IV.

Do rozkvětu lnářství přišla však pohroma v podobě bavlny.

Bavlna byla známa sice již ve středověku, ale teprve později zevšeobecněla. Látek bavlněných, měkkých, než byly látky lněné, používaly hlavně ženy. Muži jich nepoužívali, považující je za cosi zženštilého.

Přes to razila si bavlna vítěznou cestu již v XVII. století, kdy ji počala pěstovati Amerika. Tím se stalo, že v dalším století, r. 1770, užívaly bavlněných látek již nejširší vrstva lidové.

Jak upadalo lnářství vidno z toho, že např. v Čechách r. 1801 bylo 80 643 tkalců lněného plátna, kdežto roku 1825 klesl tento počet na 30 091, a úpadek tkalcovství pokračoval i nadále.

Na Českomoravské vysočině, kde byl zvlášť jakostní len, udržovalo se přece jen lnářství a tím i tkalcovství stále. Roku 1832 např. v Náměšti nad Oslavou v tamní továrně soukenické byl postaven stroj na zpracování lnu a konopí. Byl to vynález severoamerický a vyráběl velmi hodnotné látky, takže byl i vyznamenán r. 1839 na vídeňské výstavě živnostenských výrobků první cenou.

Byly činěny pokusy zvelebiti lnářství. Tak např. majitel adersbašského panství na Královéhradecku roku 1845 Ludvík Nádherný povolal z Westfálska (Westphalen) zvláštního mistra předení, který si dovezl vlastní kolovraty a ještě i různé jiné nářadí, aby učil příst zdejší lid. Z adersbašské školy přádlenské vycházeli učitelé, kteří působili i v jiných krajích a učili ručnímu předení.

I mechanicky se předlo. Tak na západní Moravě byla jediná mechanická přádelna ve Velkém Meziříčí. Ale i v jiných částech Moravy byly mechanické přádelny.

Přes všechny tyto snahy bylo těžké lnářství udržet proti výrobkům bavlněným. Teprve v roce 1860 počalo se zdát, že lnářství u nás opět dojde svého někdejšího významu. V Severní Americe vypukla válka „Severu proti Jihu“, což mělo za následek, že nebyla do Evropy dovážena bavlna, ba i její pěstování americké pokleslo, zásoby bavlny v Evropě se podstatně zmenšily, upadala výroba bavlněného zboží, a pokud byly ho jaké zásoby, stouply jeho ceny, a tu přišly zase ke slovu výrobky lnářské. Lnářství opět oživilo a s ním i lnářský průmysl, jak o tom mluví zprávy brněnské obchodní komory z roku 1864.

Dosavadní lnářské přádelny se rozšiřovaly, byly zakládány nové a vše se zdálo, že spěje k velkolepému zvelebování.

Ale zprávy z Ameriky o vojenských úspěších Spojených států severoamerických a o vyhlídkách, že občanská válka v Americe bude brzo skončena a že budou opětně

odstraněny poruchy, jak nastaly válkou v bavlnových státech ve výrobních poměrech – zprávy způsobily, že opětně počaly klesat ceny výrobků bavlněných, ale tím i současně lněných, takže pěstění lnu jevílo se nerentabilním.

A opět zvítězila bavlna nade lnem. Lnářství věnovalo se málo péče, upadalo, až zaniklo zcela a s ním ovšem i domácí tkalcovství a vymřeli snad již úplně naši venkovští „muži od stavu“...

Teprve letos zase naše zemědělství vrací se k tomu. Ale rostlina po vymlácení bude dodávána již jen k továrnímu zpracování.

Nerozhučí již pece, neroztočí se kolovrátky, nebudou pobíhat člunky našich domácích tkalců v jich stavech – neobnoví se venkovská idylka našich mladých let, vše obstará továrna – –

(Nedělní příloha Národní Politiky 15. prosince 1940)

Ladislav Tvarůžek

Konec II. svět. války v Budišově

V roce 8. května 1945 něm. hlavní velitelství v přítomnosti představitelů vrchního velitelství spojeneckých nejvyššího velitelství sovětských vojsk, podepsali v Berlíně konečný akt o kapitulaci, jehož splňování začalo ve 12 hod. dne 8. května 1945. Jedna část něm. vojsk v prostoru Československa vyhýbá se kapitulaci. Rudá armáda nastoupila ze všech stran pochod k osvobození Prahy a zakončení války. V našem kraji byla velmi čilá partyzánská činnost, která umožnila rychlý postup Rudé armády. Německá armáda ustupuje na západ s napraženými zbraněmi, střílí na všechny strany a konečně zbraně zahazuje a opouští tanky, auta i koňské povozy a uniká každý v plném zmatku.

Dne 9. května 1945 v 7 hod přijíždí rychlý zvědný tank Rudé armády a za ním se valí po všech silnicích, polních cestách i lesních stezkách nepřehledné množství rudoarmějců. Nově osvobození tak toužebně přišlo. Byla to armáda maršála Malinovského. Nejsmělejší naši lidé vítají hned první tank. Volání nazdar, sláva Rudé armádě vyvolává všechny lidi z úkrytu a domů do ulic a ti přinášejí osvěžení a květiny. Volání slávy se zvyšuje a ihned jsou vyvěšovány naše i ruské prapory a vlajky. Prozradili nám, že musí být ve 13 hodin v Praze, kde taky včas byli.

Národní výbor byl hned sestaven z 16 členů čtyř politických stran. Byla zavedena strážní služba domů i noční, hlavně z vojáků v čele s důstojníky. Hlavní úkol této stráže byl pochytat rozprchlé vojáky nepřátelské armády. Svému úkolu pěkně vyhověli, takže už zavládl pořádek a klid.

První číslo novin Jiskra vyšlo 14. května 1945 tištěné v Čapkově tiskárně v Třebíči. Naše stanice zůstala nepoškozena a obsazena českými zaměstnanci. Z válečných kořistí od nepřátelské armády zůstalo na stanici 13 tanků nepoškozených.

Václav Chalupa – správce stanice

Zdroj: Staniční kniha nádraží v Budišově z roku 1945

Poznámka: Po konzultaci se slovenským historikem p. Solárem jsme dospěli k názoru, že techniku v Budišově nezanechala jen 6. pancéřová divize, ale zejména elitní tankový sbor „Feldherrnhalle“.

Zdeněk Prukner

Z BUDIŠOVA A OKOLÍ

Prázdniny jsou minulostí, učitelé jsou na stráži

Pro každého žáčka či učitele jsou prázdniny stejně důležitým magickým pojmem, jako oáza pro beduína putujícího na své cestě pouští. Náročná práce s množstvím úkolů provází všechny po celý školní rok. Každý volný den či týden je vyhlížen dlouho dopředu a nalévá do žil tolik potřebnou energii. Tu ke své práci potřebují zejména učitelé, kteří v současné době čelí mnohem vyšším nárokům než v minulosti. Už nestačí používat stejné techniky výuky, ale je nutnost neustále se učit něčemu novému. Dnešní doba nutí všechny se přizpůsobit novým trendům a o škole to platí dvojnásob. Chtěl bych z této pozice poděkovat učitelům Základní školy Budišov za jejich příkladnou práci a věřím, že i v budoucnu se jim práce bude dařit. Ne vždy je jejich práce dostatečně oceňována veřejností a navenek se vytahují pouze prázdniny či přidání na mzdách. Ale kdo z nás nemá každoročně dovolenou (někdy i ve stejné délce, ale ne pouze červenec a srpen), či plat mnohdy vyšší než je republikový průměr. Každý z nás prošel školstvím a nebýt něho, tak není tam, kde je. Je na každém jedinci, kolik času a úsilí věnoval svému vzdělání a tedy i uplatnění v naší společnosti. Být učitelem je i poslání a jsem rád, že ho nemůže dělat každý. Stoupnout si před skupinu dětí (mnohdy bez patřičného vychování a bez zásad) a učit je, to vyžaduje odvahu a velkou morální sílu.

Uplynulý školní rok byl pro naši školu opět přelomový. Nástup do budovy s krásnou fasádou a upraveným vestibulem sliboval příjemnou práci a dobrou náladu. Počet dětí po odchodu silných ročníků se zastavil na číslici 203 a deset tříd v devíti ročních mělo na starosti 17 pedagogických pracovníků. Během roku jsme díky projektům z MŠMT a kraje Vysočina zrenovovali školní dílnu a vybavili knihovnu stovkami knih, nakoupili stavebnice Merkur. Vše pro další rozvoj jak čtenářské, jazykové, matematické gramotnosti, tak i rozvoj technických dovedností žáků. Přínosem pro vybrané žáky byl i týdenní pobyt v Anglii nebo týdenní intenzivní kurz anglického jazyku s rodilou mluvčí přímo ve škole. Velké množství projektů a akcí pro širokou veřejnost mělo za cíl představit naši školu jako konkurenceschopnou v dnešní době. Závěr školního roku přinesl novou šanci, kdy jsme získali podporu z MPSV a mohli na dva roky ve škole zřídit o hlavních prázdninách příměstský tábor a během školního roku školní klub Zetko. To vše je doplněno o vybudování dětského hřiště. Získané finance pomohli i k renovaci vnitřních prostor stávající školní družiny, pořízení nového nábytku a nákup stavebnic a her. Další prázdninové úpravy (výmalba sedmi tříd, renovace parket, osvětlení, elektroinstalační práce,...) byly zásahem do rozpočtu školy. Díky kvalitní práci pánů školníků se výdaje snížily na minimum, ale přesto překonaly částku 300 000 Kč.

Zde naše práce nekončí. Do budoucna plánujeme přestavbu půdních prostor na odborné učebny, opravu střechy, modernizaci chodeb, bezbariérový přístup, tak abychom školu nadále modernizovali.

Děkuji zřizovateli a všem sponzorům za podporu, kterou naši škole věnují.

Mgr. Milan Procházka, ředitel školy

Základní škola Budišov

Vážení čtenáři Budišovského zpravodaje, následující příspěvek je malým kaleidoskopem výběru z akcí, které jsme spolu s žáky prožili na konci školního roku 2015/2016.

Do dalšího školního roku přejeme všem žákům, rodičům, prarodičům, ale i Vám, čtenářům BZ hodně úspěchů, zdraví a síly.

Dopravní hřiště

V pátek 27. 5. 2016 prokazovali žáci 4. třídy teoretické a praktické znalosti z pravidel silničního provozu, aby mohli získat Průkaz cyklisty. Této zkoušce předcházela důkladná příprava – děti si zkoušely vypracovávat testy, zkoušely zvládat kruhový objezd, učily se znát pravidlo přednosti zprava, jak správně odbočit vlevo, a mnoho dalších nezbytností. Do Třebíče na ZŠ Bartušková, kde DDM provozuje dopravní hřiště, jsme jeli plni nadšení a očekávání. Důkladná příprava se vyplatila a průkaz cyklisty si odvezlo 18 žáků.

Prvňáčci v zámeckém parku

Ve čtvrtek 9. června 2016 se v zámeckém parku uskutečnilo setkání žáků deváté třídy s žáky první třídy. Na dvaceti dvou stanovištích plnili prvňáčci úkoly z tělesné výchovy, výtvarné výchovy, čtení, prvouky, matematiky, anglického jazyka, hudební výchovy i pracovních činností.

Devátáci jim vše vysvětlili a hodně jim pomáhali. Za správné provedení dostali paprsek (lýko) ke svému sluníčku, které si den před tím vyrobili. I přes nepřízeň počasí byla práce dokončena a sluníčka se všemi paprsky rozzářena.

Čistá Vysočina

Krajský úřad Kraje Vysočina vyhlásil v rámci projektu Zdravý Kraj Vysočina VIII. ročník úklidu prostranství u silnic a ostatních komunikací našeho kraje. Naše ZŠ i letos využila nabídky Kraje, přihlásila se do tohoto projektu a zapojila se do sběru a třídění odpadu. Zdarma jsme obdrželi reflexní vesty a igelitové pytle. Do pytlů jsme třídili směsný odpad a plasty. Odpad jsme sbírali nejen u silnic mezi obcemi, ale i uvnitř městyse Budišov. Odpad u silnic sváží Krajská správa a údržba silnic, obecní odpad Technické služby Budišov.

Sportovní setkání škol Budišov, Mikulov a Žarošice

Od středy 1. 6. do pátku 3. 6. vyjela do Mikulova dvanáctičlenná skupina žáků druhého stupně, aby reprezentovala naši školu na Sportovním setkání škol. Připravený program byl náročný a v průběhu tří dnů jsme museli zvládnout 12 soutěžních disciplín, večerní programy, výlet na Svatý kopeček atd. Smyslem a cílem této akce nebylo jenom porovnat sportovní úroveň soutěžících, ale hlavně poznat nové kamarády, poznat jinou školu a jiný kraj. Po celou dobu se soutěžilo v duchu fair play. Z Mikulova jsme si odváželi krásné 3. místo. Už letos se můžeme těšit na příští rok, kdy naše škola bude hostit Mikulov a Žarošice.

Letní výcvikový kurz

Od pondělí 6. 6. do pátku 10. 6. se žáci 8. ročníku zúčastnili vodácko-cyklistického kurzu v rekreačním středisku AL-PA Krkavec u Veselí nad Lužnicí. V průběhu kurzu se žáci naučili základy vodáckých dovedností, překonávání nástrah řeky a přenášení lodí

přes jezy. Jízda na lodi byla během pobytu doplňována jízdou na kole. Při poznávání krás jihočeské přírody nebyl problém našlapat 166 km a na řece ujet 38 km. Mezi zajímavosti, které byly k vidění, patří velké množství rybníků (Rožmberk, Svět), památky Třeboně a okolí. Kromě sportovních zážitků jsme si také dostatečně užili krásného počasí. Vodáckým křestem a závody na lodích jsme zakončili kurz a s mnoha novými zážitky jsme se vraceli domů.

Beseda s Ondrou Zmeškalem

21. 6. 2016 besedovali žáci 7. a 8. třídy s Ondrou Zmeškalem, rodákem z nedalekého Nového Telečkova. Před pěti roky, ve svých dvaceti letech, přišel o zrak, ale život mu tím ani zdaleka neskončil. Začal se ještě více věnovat sportu, běhá se svými přáteli a svým vodícím psem Blackem. Svůj sen – maraton na Velké čínské zdi – si letos v květnu s úspěchem splnil.

Přejeme vše nejlepší a další splněná přání a dobré lidi kolem sebe.

Výlet do ZOO v Jihlavě

24. 6. 2016 navštívili žáci, kteří dochází do přírodovědného kroužku Poštolka I a II, překrásnou zoologickou zahradu v Jihlavě.

S nadšením prošli celou zahradou a obdivně prohlíželi nový pavilon s primáty a úžasný tropický pavilon s havarovaným letadélkem.

Koupili si suvenýry a různé dobroty a unaveni, ale spokojeni, se vrátili zase domů.

Posezení s kytarou

V krásný páteční podvečer 24. 6. 2016 se ve školní zahradě uskutečnila akce, na kterou budou děti dlouho vzpomínat. Postavili jsme stany, nachystali ohniště, opekli špekáčky, a hlavně – zahráli jsme si na kytary. Zazpívat si, posedět a opéct špekáček přišlo mnoho zájemců, kteří okolo 22. hodiny odcházelí spokojeně domů. Některé děti však chtěly strávit dobrodružnou noc pod stanem. Počasí nám přálo, noc byla teplá, a tak po chvíli štěbetání všichni spokojeně usnuli. Ráno nás sluníčko přivítalo do dalšího dne, děti se proskotačily, nasnídaly, sbalily stany a kolem osmé odjízděly se svými rodiči spokojeně domů.

Akce byla realizována v souvislosti s udržitelností projektu Perspektiva II, který byl realizován ZŠ Budišov v rámci programu OPVK v roce 2009–2012 (financováno z ESF a rozpočtu ČR)

Ročníkové práce žáků 9. třídy

Ještě nedávno to byly malé děti...

A nyní stáli přede všemi sebevědomí mladí lidé, kteří se velmi zodpovědně zhostili svého úkolu. Kultivovaným způsobem předvedli prezentace na různá zajímavá témata.

Myslím, že všichni přítomní – rodiče i učitelé – byli mile překvapeni a také pyšní na své děti.

Přeji všem devátákům mnoho štěstí a zdaru při studiu na vybraných školách a učilištích.

A učitelům přeji hodně šikovných žáků, podobných těm, kteří nám zpřijemili jedno předprázdninové letní odpoledne.

Za rodiče děkuje Zita Marečková

27. 6. 2016

Dětské dopoledne

Naši devátáci připravili pro děti z 1. stupně spoustu zajímavých disciplín. Na každém stanovišti čekaly na děti kromě sportovních soutěží také otázky z večerníčků. Všichni byli usměvaví, spokojení a na závěr si zahráli piškvorky nebo si mohli poskládat mandalky z přírodnin.

Aguapark Laguna

V pondělí 27. 6. pořádal školní parlament návštěvu aquaparku Laguna v Třebíči. Žáci naší školy si užívali vodních radovánek v podobě divoké řeky, houpací kolébky, chrliče vody, masážního a vířivého lůžka, vířivých van, podmořské jeskyně s akváriem, tobogánu a venkovního bazénu se slanou vodou..

Rozloučení s 9. třídou na úřadu městyse Budišov

Žáci devátého ročníku se v úterý 28. 6. 2016 přišli rozloučit s panem starostou Petrem Piňosem na úřad městyse Budišov. Po krátkém projevu se zapsali do kroniky a byl jim předán upomínkový předmět. Závěrem se s nimi rozloučil i pan ředitel Milan Procházka a popřál jim hodně úspěchů v dalším studiu.

Slavnostní zakončení školního roku 2015–2016

Poslední červnový den se uskutečnilo před budovou školy slavnostní zakončení školního roku. Po přivítání všech panem ředitelem Milanem Procházkou a panem

starostou Petrem Piňosem, byla zhodnocena činnost školy a ocenění nejlepší žáci. V závěru se představili žáci devátého ročníku, kteří byli pasováni na absolventy školy.

Rozloučení s 9. třídou

Práce na pozemku

V průběhu prázdnin mají žáci se svými učiteli dobrovolné služby na školním pozemku, zalévají záhony i truhlíky a plejí plevele.

Srpnový příměstský tábor v ZŠ Budišov

V druhé polovině prázdnin začali žáci prvního stupně základní školy navštěvovat příměstský tábor. Každý den pro ně byly připraveny rozmanité aktivity. Děti chodily na vycházky, do zámeckého parku i na nově vybudované dětské hřiště u MŠ. Navštívili místní zámek a v horkých dnech i koupaliště v Kamenné. Domů si každý účastník odnesl vlastnoručně malované tričko, které udělalo všem velkou radost.

Tato aktivita vychází z projektu MPSV, který dále zahrnuje nově vybudované dětské hřiště (vedle budovy školy) a zřízení školního klubu „Zetko“ pro žáky 1. stupně (bude v provozu během školního roku). Realizace projektu je naplánována na období 2016–2018. Na děti čekají rukodělné a výtvarné činnosti, výlety, exkurze, besedy, netradiční animační aktivity.

Za kolektiv pedagogů ZŠ Budišov Jana Janová

www.zsbudisov.cz

Jak vzniká obecní zpravodaj 2 – uzávěrka (éra sestavovací)

Je-li nejhodnější počet stran pro tiskárnu dělitelný osmi, vyjde po sestavení časopisu počet stran neopominutelného textu o čtyři větši. Přejde-li po uzávěrce podstatný text pro doplnění, bude mít počet stran rovný osmi.

(Z Murphyho tiskových zákonů)

Tento miniseriál má čtenářům přiblížit vznik časopisu, jež vytvářejí neprofesionálové, kteří se snaží (přirozeně marně) co nejvíce přiblížit těm, kteří se tvorbou periodik živí.

V redakci (což jest v našem případě imaginární prostor mezi klávesnicemi redaktorů) se těsně před uzávěrkou a nějakou dobu po uzávěrce pokoušejí sestavit veškerý získaný materiál do těla zpravodaje a (v Budišově) i jeho přílohy tak, aby celkový počet stran včetně vakátů (později) byl pokud možno dělitelný osmi, což mají v tiskárně nejraději. Tiskařský arch, na který se náš zpravodaj tiskne, má 8 stran, tzv. kvart – 4 listy (existuje ještě folio – 4 strany, nebo oktáv – 8 listů, 16 stran a další). Při množství fotografií nejrůznějších formátů, kterým naše periodikum téměř vždy oplývá, při různorodosti textů, kterým naše periodikum téměř vždy oplývá, a při nedodržování termínů uzávěrky, kterým naše periodikum téměř vždy oplývá, je taková činnost velmi nesnadná. Navíc, zástupci městyse často pociťují potřebu ještě po uzávěrce něco podstatného občanům sdělit. Nelze se divit, zpracování a příprava do tisku pár dní trvá – a další zpravodaj bude až za tři měsíce. No, a pokud redaktor sedí v radě městyse, většinou mu nezbyvá, než to tam nějak vecpat. Takže se všichni dva redaktori snaží co nejlépe tiskovinu zaplnit. Úprava fotografií a krácení textů jsou možné jen v omezené míře, většinou vůbec, takže nejčastěji se něco spíše přidá, něco jiného spíše výjimečně vynechá (neotiskněte někomu fotku, při jejímž pořízení možná klečel na kolejích před přijíždějícím vlakem). Na řadu přicházejí již zmíněné vakáty (v lepším případě nepotištěná strana, v tom horším prázdný celý list – proč mně sem zase ten Word cpe listopad?).

Ještě k výběru fotografií. Některé jsou na hranici (objevují se i ty za hranicí) kvality možné pro použití pro černobílý ofsetový tisk. Některé se dají upravit, výjimečně se některé musí vynechat. Je třeba v příspěvcích na to myslet. Také je problém, když přijde k článku na dvě strany třicet fotografií. Celkově bývá ve zpravodaji 60 až 70 obrázků, takže výběr (pokud možno příspěvatelem) by měl odpovídat možnostem periodika

i rozsahu a závažnosti sdělení. Přílohy pak jsou téma na samostatné pojednání. Jsou však natolik různorodé, že se o nich obecně nevyplatí mluvit. Osobně již nevím, proč a jak vznikly, bylo by však asi škoda se jich vzdát, vždycky se jedná o zajímavé čtení. Jejich obsah redakce příliš neovlivňuje (pokud ovšem redaktor není autorem), jejich zalamování (úprava textu a obrázků do stran a odstavců) ovšem nebývá vždy snadné.

A na závěr pojednání o cenzuře. Tu jsme zatím nemuseli akceptovat, s jednou výjimkou: Zastupitelstvo se rozhodlo (a kdysi i odhlasovalo), že náš časopis bude výhradně nepolitický, takže mimo údajů o pořádání nepolitických akcí politickými stranami (tam o tom jen informujeme) nemají politické akce a prohlášení ve zpravodaji místo.

Když jsem jednou tvrdil, že v Budišovském zpravodaji nemáme ani autocenzuru, byla to značná nadsázka. Všichni musíme dodržovat zákony, redakce a vydavatel časopisu tím více, zvláště když tím vydavatelem je obec. Zákony nedovolují zveřejnění osobních údajů jejich zpracovatelům (např. údaje o občanech zpracovávané v radě městyse se nedají uveřejňovat, matrika nesmí zveřejnit vůbec žádné údaje apod.), zákon upravuje i zveřejnění fotografií (bez souhlasu je možné např. pro účely zpravodajství, fotografování pro umělecké účely, focení na veřejných prostranstvích a další... *)

Kromě těchto omezení existují nepsaná pravidla slušných nebulvárních medií, která se běžně dodržují. Např. pokud přijde příspěvek kritizující jinou osobu, je třeba dát prostor k vyjádření i tomu napadenému. Podstatné či kontroverzní informace je třeba ověřit i z jiných zdrojů. Pokud by byl v příspěvku porušen zákon (např. obvinění někoho z trestného činu bez důkazů), nelze to samozřejmě otisknout. V médiích se to řeší výrazy jako „údajně, podle tvrzení...“, podle policie, údajný pachatel“ apod. Budišovský zpravodaj však většinou takové situace nemusí řešit. Naše redakce se spíše snaží při nejasném textu nebo při podezření na chybné údaje kontaktovat autora k vysvětlení či upřesnění. O kontrolách a opravách bude více v příštím čísle.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že redakce nikdy neotiskne nepodepsaný příspěvek. Pokud ve zpravodaji najdete příspěvek bez podpisu, přišel podepsaný, ale autor si nepřál být jmenován. Možnost případných kontrol a ověřování údajů tak zůstává zachována.

Ladislav Dokulil

*) Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)
Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

Jak se mám aneb Je dobré pamatovat na Františka

„No, vás jsem už dávno neviděla. Jak se pořád máte?“, volala na mě jedna známá nastupující do tramvaje. Ale protože já jsem nikam nejela, jak se pořád mám se už nedozvěděla. Myslím však, že jí to příliš nevadilo. Vždyť kolik náhodných známých (s paní se znám jen od vidění) je skutečně zvědavých na to, jak se máme? I u Angličanů to jejich „*Hajdůjudů*“ je spíš jen něco jako pozdrav.

Znám pár vtipných i méně vtipných odpovědí a často se musím přemáhat, abych zůstala jen u jedné (no, někdy u dvou).

Snažím se mít na paměti *Modlitbu ve stáří* od Františka Saleského. I když tento světec zemřel už v první polovině 17. století, jsou jeho hluboké a přitom vtipné myšlenky platné dodnes a myslím, že oslovují i ateisty. Pro ty, kdo *Modlitbu* znají a mé citáty se jim budou zdát nepřesné, uvádím, že mám dvě její verze, které se od sebe trochu liší, asi vlivem překladu. „*Chraň mě před domněnkou, že musím ke každému tématu něco říci. Stařecká užvaněnost obtěžuje všechny kolem.*“ Nebo „*Zdá se mi, že je škoda z přemíry moudrosti nerozdávat – ale Ty víš, že bych si rád uchoval pár přátel.*“

Moje nejstručnější odpověď se obešla i beze slov, ale to bylo jen mezi mnou a jednou starší paní. Vzpomínaly jsme, jak batolátka v kočárku na výzvu „*Ukaž, jak se máš!*“ kroutila ručičkou v zápěstí a hrdá babička nebo jiná chůva to komentovala: „*Tak, tak, všelijak.*“ My jsme pak postupně zůstaly jen u té „*pantomimy*“ bez slovního doprovodu. U paní to „*všelijak*“ asi nebylo nejhorší, protože v celkem dobré kondici překročila stovku.

Kdysi jsem četla o nějakém vtipálkovi, který odpovídal, že se má *špabře*. To ale obvykle nepoužívám. Zato občas hlásám, že *Nikdy nebylo tak dobře, aby nemohlo být líp, a tak špatně, aby nemohlo být hůř*. Lze předeslat nebo zakončit známým *Nějak bylo, nějak bude, ještě nikdy nebylo, aby nějak nebylo*. Myslím ale, že to účinek spíš zeslabuje a tak to většinou neříkám.

Docela pěkné je *Přiměřeně věku*, jak říkala moje teta.

Když se porovnám s některými známými, musím uznat, že se mám *Nezaslouženě dobře*. Ani tak ale často neodpovídám, i když bych možná měla.

Oblíbené u mě naopak bylo *Mám se hůř, než jsem se měla a líp, než se budu mít*. Obšťastnila jsem tím blízké i méně blízké známé a jednou jsem se zeptala: „*Neříkala jsem ti to už?*“ „*Říkala, ale to nevadí. Klidně mně to příště řekni zas, je to fajn hláška.*“ Taky si myslím. Je v tom kus pravdy. Bohužel.

Už před delší dobou jsem slyšela *Mám se blbě, ale dobře to snáším* a tak to dávám dál. A nedávno jsem tu odpověď zaslechla i v samoobsluze, dokonce od prodavače a měla u posluchačů úspěch. Myslím, že bychom se jí měli řídit.

Někdy se ale stává, že známi očekávají konkrétní odpověď. Často hlavně proto, aby pak oni mohli přednést svoje stížnosti, u nás starých většinou na nemoci. Chápu to, člověk si občas potřebuje postěžovat. Ale i tady se snažím mít na paměti moudrého Františka: „*Pomáhej mi, Pane, abych dokázal nemluvit o svých zdravotních potížích. Rok od roku ve mně roste chuť stále podrobněji je kdekomu popisovat.*“ A dále: „*Netroufám si prosit o dar, abych uměl naslouchat s potěšením, když druzí mluví bez konce o svých zdravotních potížích, ale o trpělivost, abych to aspoň snesl.*“ Někdy, pokud jsou okolnosti příhodné, si u bližších známých dovolím situaci trochu zlehčit: „*Nic si z toho nedělejte, bude hůř, jak říkávala moje sousedka.*“ A to mně připomnělo: „*Je zbytečné říkat, že zítra bude líp, protože až se probudíš, bude zase dnes.*“

Na další moudra si teď nevzpomínám, ale pravděpodobně jsem ještě na něco zapoměla. A vy také jistě znáte další trefné odpovědi na otázku *Jak se máte*. Ale zatím končím. A jak se tedy vlastně mám? Ale jo, ujde to.

M. Holasová

Stáří contra mládí

Zazvonil telefon a ozvala se mi neznámá žena. „Kde jste vzala moje číslo“, ptám se. Prý z ústředny. „Dobře, a co si přejete?“ Prý provádí nějaký průzkum, ani neřekla jaký, jen jestli mi může položit několik otázek. První byla, kolik je mi roků. Když slyšela, že devadesát, bez poděkování a bez pozdravu odložila telefon. Stalo se to před několika dny a já na to stále musím myslet. Copak staří lidé už nestojí ani za řeč? Jsou apriori hloupí a neschopní?

Znám celou řadu starých lidí, kteří mají mladé srdce i mysl. A znám, bohužel, mladíky, kteří již ve dvaceti jsou starci a stařeny. Nemají žádné sny, nemají žádnou náplň života. Věk je podle mne v hlavě. Když myslím, čtu, vzdělávám se, ovládám počítač a pracuji třeba jen ve své domácnosti, tak nestárnu. Moje maminka v 84 letech poprvé letěla letadlem.

Až nás nebude nic zajímat a budeme, jak tomu říkám, koukat jenom do stropu, pak budeme opravdu staří. Věk je v mozku, v duši, ne v nohách. Anglická královna je stejně stará jako já a stojí v čele velkého státu. Churchill byl v 86 tím nejlepším ministerským předsedou. Víím o několika lidech, kteří ve vysokém věku a třeba již neschopní chůze píší knihy, pracují vědecky a zajímají se o kulturu, společnost nebo i o vědu.

Bohužel se příliš často setkávám s urážlivým postojem některých mladších osob, podobným tomu, kterého se mi dostalo od neznámé ženy u telefonu. Zejména když mají úřad a cítí se důležitými. Důležitými se cítí být velmi brzo, ještě dříve než něco v životě dokázali. Dříve byli staří lidé vážení a mladí je zdravili a rádi naslouchali jejich zkušenostem z dlouhého života, aby z nich čerpali poučení, a dozvěděli se něco o předešlých časech. Jsou to často poznatky, které se na počítači nenajdou.

Dodávám k tomu jen: „Tak staří, jak jste nyní vy, jsme já a moji vrstevníci už byli, ale jak to bude s vámi?“

Janeček

Po šedesáti letech

Je to už 60 let, kdy jsme opustili naši budišovskou školu. Základní školu našeho života a rozlétni se různě do světa. A teď tě, osude, prosíme, vrať nám z těch šedesáti let aspoň pár roků zpět.

Začali jsme s rukama holýma a svět nám říkal, co se nesmí a co se musí. Vyšli jsme odtud s dušemi čistými, nezkušenými a měli jsme hodně krásných snů. A ty jsme, v potu tváře, plnili, byli jsme mnohdy bezradní a často jsme i bloudili. A pak jsme na zem padali a zase vstávali. Trpělivě jsme z čela pot stírali, poraněná těla i duše léčili. Hnala nás naše zodpovědnost za rodinu, potomstvo i za vlastní osud.

Po cestách klikatých, s pláčem i smíchem, jsme nesli náš kříž. Ale konec je nedaleko a je stále blíž a blíž. Jak dlouho to ještě, člověče, vydržíš? Život už stejně nikdo nevrátí zpět, abys napravil, co jsi pokazil.

To, co nás ve škole učili naše milé paní učitelky a učitelé, zdaleka nestačilo k bytí, a moudro v nekonečnu se zlatem třpytí. Že se sirup už píše s měkkým i? Nebo tření má pozitivní i negativní stránku? No a co!!!! Zákon o zachování hmoty platí, zvlášť když chceme zhubnout! K čemu nám bylo poznání, že husité byli nositeli rovnosti a bratrství,

když toho tolik poničili! Když nás v dějepise učila paní učitelka Šindelková o kněžně Libuši a Přemyslovi Oráčovi, nezmínila se o tom, že ... běda mužům, kterým žena vládne. Že na manželský trojúhelník je Pythagorova věta na hovno! A o sexu a manželství jsme neměli ani „ánunk“ a postupovali jsme systémem pokus-omy! Kolik z nás na to pak doplatilo. Zato teď víme, že platí přímá úměra: čím je člověk starší, tím jsou návštěvy u lékařů dražší! Pan učitel Smrček do nás cpal rovnice o jedné neznámé. Ale osud nám nachystal těch neznámých stovky...

Takže jak jsme postupně moudřeli, zjistili jsme na příklad, že lhát se má, protože mnozí lidé nechtějí pravdu slyšet. Přišli jsme na to, že nejlépe chutná jídlo a pití, které je zadarmo na různých hostinách a recepcích. Flirt je jako pilulka, nelze předvídat vedlejší účinky. Poznali jsme pocity bezmoci a zranění duše. Také jsme se přesvědčili, že práce nešlechtilí člověka, ale spíše ho ničí. A krása záleží na tom, kdo se na ni dívá. Že být opravdovým otcem a matkou znamená víc, než jen poskytovat rodině jídlo a střechu nad hlavou!

Ale kdybychom vše věděli a znali, žili bychom lepší život? Vždyť právě ty nejistoty a překvapení možná dělají náš příběh zajímavějším!

Prošli jsme dlouhými zkouškami a máme na téhle zemi už moc málo času. Smrt už mezi námi řádí. Proto teď v tichu vzpomeňme na ty, které jsme znali a měli je rádi...

Jsmo už staří. Americký herec v našem věku Harrison Ford (74) řekl: „Mladí lidé jsou sobci. Nemají zájem nikomu pomáhat. Jejich generace nemůže ve světě udělat nějakou změnu k lepšímu“. Budeme rádi, jestli se bude ve svém odsudku mladých, našich dětí a vnuků, mýlit!

Netoužíme už létat do vesmíru, být „fantomem ložnice“, či dělat kariéru. Dnes nám stačí, když přeskočíme kalužinu, slezeme z postele a nic nás nebolí.

Za dalších šedesát let už se tady nesejdeme. Proto se radujme z toho, že jsme se do Budišova sjeli a jen nám patří tento den. I když jsme možná neposunuli lidstvo vpřed nějakým vynálezem, neobjevili jsme perpetuum mobile, ani nepostavili další Eifelovku, zplodili jsme naše nástupce. A kdybychom učinili v našem životě třeba jen pár lidí šťastnými, a doteď nám zůstalo jen několik dobrých přátel, nežili jsme nadarmo! Prožijme si dnešek ve vzpomínkách na mládí a na naši školu, v pohodě a vesele...

Ing. Rostislav Tesař

Romance v budišovském kopečku

*V kopečku – ostrůvku v krásné budišovské krajině – kdesi pod strání,
v podzemním slunci břízka se k břízce něžně naklání.*

*Copak si oba ty stromy potají šeptají,
že to nesmí slyšet ani borovice, co tam roste na okraji?
Milostné vyznání? Nebo varování? Či nějaké drby?
Vítr to ale slyšel a roznesl zprávu po kraji.*

Jedna řekla: Léto máme za sebou, a připravme se na zimu, kdy bude všechno k horšímu.

*Druhá odpověděla: Jo, přepadnou nás fujavice. Ale neboj, nasadíme rukavice i beranice
a půjdem se klouzat po rybníce. Ty nesnáze vydržíme, vždyť sem přece patříme.
A zase přijde jaro, lásky čas!*

RT

BRCA

Lidské poznávání, tedy věda, pokračuje milovými kroky vpřed. Vědci nalézají nová a nová fakta o přírodě, vesmíru i o lidském těle. Budeme-li se držet naší tělesné schránky, tak tím také nacházejí příčiny pozdějších problémů v našem životě. I nové nemoci a jejich příčiny. No, a protože jsme lajdáci a je všeobecně známo, že lidé většinou ví, co mají dělat, vědí, jak to mají dělat, ale lidé to nedělají, je dobré si čas od času připomenout, co nás může v budoucnosti potkat.

Tuhle jsem četl v jednom časopise článek o Brcích. Samozřejmě to nebylo o tom táhlém zalesněném hřebenu nad Budišovem, oddělujícím nás od krajiny směrem k Hodovu. Kopce začínajícího Veterákem a končícího daleko za Kalábrií. Je to typická silueta obzoru směrem na sever od Budišova, kde jsme v mládí sáňkovali i lyžovali, v Kalábrii hráli na kytaru a opékali špekáčky z Masny u Škodů a mnoho Budišováků tam zažívalo krásné milostné chvíle (nebo se plētu?), což později končovalo svatbou a vznikem nových životů. Nových Budišováčků a Budišovaček.

BRCA 1 a BRCA 2 je však něco zcela jiného. Může to být zabiják. Patří mezi nejdůležitější geny spjaté s rizikem dědičné formy zhoubných nádorů prsů a vaječníků. A na karcinom prsu u nás ročně umírá přes dva tisíce žen. Když se najdou poškozené geny BRCA, je nutná prevence. Ta pomáhá léčit rakovinu včas.

Takže je to jako v životě. Není člověk, jako člověk, nejsou Brca jako BRCA! Stejně slovo, jiné významy, jiné následky. Životodárná budišovská Brca proti zhoubným genům. Uvědomme si ale, že to zlo už umíme v našem těle objevit, změřit a preventivně odstraňovat...

Ing. Rostislav Tesar

Jáchymov – část křížového kamene

Na pozvání, od muzea ve Velké Bíteši, jsme zde měli 13. 2. 2014 s kolegou, Karlem Průšou, přednášku a následně besedu o památných kamenech na Třebíčsku. Zájem byl velký. Na konci besedy za námi přišel jeden z účastníků a v mobilu nám ukázal fotografii zajímavého kamenu, který prý odvezl ze smetiště. Bylo mi jasné, že se jedná o unikátní, netypický křížový kámen. Podobný jsem neznal. Protože tam pár lidí čekalo na koupi našich knih, předal jsem mu svoji vizitku s přáním, ať se ozve a já rád přijedu. Čekal jsem dlouho, neozval se. Nevzdal jsem to. Kámen byl pro mne natolik zajímavý, že jsem si přes pořadatele akce zjistil pánovu adresu. Sám jsem se do Jáchymova, který leží asi 5 km západně od Velké Bíteše, kde kámen stojí před rodinným domem, nedostal. Využil jsem příležitosti a kamarádka Jarmila kámen v září 2015 skvěle nafotila. No, ale podle fotek se toho moc zjistit nedalo. Řidičák vlastním od roku 1986, ale autem nejedím. Takže 12. 10. 2015 kolo a cesta do Jáchymova. Kámen jsem nafotil, změřil a pak zaklepal na majitele domu. Od něj jsem se dozvěděl následující informace.

„O kamenu mně řekl můj táta. Někdo vyvezl na skládku ve Velké Bíteši kamení, suť, staré hadry a mezi tím byl tento kámen. Byl od hlíny, vápna, malty. Odvezl jsem ho domů a dalo mi hodně práce, než jsem ho uvedl do současného stavu. Asi byl někde zazděný. Informoval jsem o tom pracovníci muzea, ale ta o kámen neprojevila zájem. Je pravda, že tenkrát bylo špatné počasí. No a asi 14 dní nato byla skládku zplanýrovaná.

Kámen stojí před barákem asi 6–7 let. Ale pozor, kámen není v zemi zasazený, jen tak leží a je zezadu podepřený dalšími kameny. Kámen jsem mohl postavit i obráceně, je souměrný, ale ta spodní strana je víc poškozená. Jeli zde také policisté, kámen si fotili. Asi se jim líbil. „Jak je to asi dlouho, když jste kámen odvážel?“ „Tenkrát tam byl i můj syn, ještě nechodil do školy, teď je mu 25 let. Takže těch 20 let“.

Nad kamenem jsem stál v rozpacích. Jedná se o nádhernou kamenickou práci a určitě musí být hodně starý. Nahoře i dole, něco jako jetelový kříž a uprostřed vodorovně ráhno, nebo snad kůl? Jeho rozměry jsou 60×51×24 cm. Kůl 10 cm. Nevím, nechám to na odborníky.

Jako první se ozval Pavel V. z Jihlavy: „Zasílám dvě fotky, podle mne je na nich jeden a tentýž kámen. Řekl bych, že se jedná o fragment většího křížového kamene s jetelovým křížem.“ Tak na to bych nepřišel. Při porovnání současné fotografie s černobílou fotkou jsem dal Pavlovi za pravdu. Krátce nato se ozval Franta S. z Ústí nad Labem, jeden z největších znalců kamenných artefaktů, a Pavlovi teorii potvrdil.

Ten černobílý obrázek se nachází v publikaci J. F. Svobody z roku 1937 s názvem Okolí horácké osady, na straně 13, obr. 7. S poznámkou: U Nových Sadů (V. Bít. 1932 foto Th. Svoboda). Na str. 17 autor pokračuje: Jeden z nejstarších kamenů v zemi leží u kmene staré borovice u Nových Sadů. Nedaleko od něj jsou další dva kameny s křížem.“

Leopold Fritz (1803–1895) zaznamenal: U Nebštych (nynější Nové Sady), u cesty k Jestřábí se nachází kamenný kříž u prastaré borovice. Tento kříž jest dvojaký, tedy pětiramenný (biskupský). Dle zápisu archivu Velkobytešského, byl již v roce 1414 hraničníkem mezi Byteší a Otěchleby, později zaniklými. Pan Karel Brod, tehdejší kronikář města Velké Bíteše, v roce 1926, podle pamětníků, kromě jiného zapsal: Pod samou borovicí v mezi je oválný žulový kámen značně veliký, na němž vystupuje vytesán kříž. Na sousední blízké mezi jsou takové kameny s křížem ještě dva. O tom místě se vypravuje, že se zde pobíli chasníci jdoucí od muziky. Na památku zasazeny ty tři kameny. Další pověst vypravuje, že zde býk ušlapal řeznického tovaryše.

Vraťme se zpátky do Jáchymova. S kolegy jsme se při další návštěvě shodli na tom, že zdejší kámen je pouze část některého z křížových kamenů, které stály u Nových Sadů. Teoreticky zde mohl stát také třeba jenom jeden, který pracně vytesal před staletími tehdejší kameník. A možná u toho byla opět lidská ruka, která za pomoci techniky se zasloužila o jeho zničení. Pak se mohlo stát, že z mohutného křížového kamene zůstaly tři kusy. Kde se nachází pravda, to se asi už nedozvíme. Ale to jsou jenom dohady. My jsme šťastní, že se nám podařilo zařadit kámen z Jáchymova tam, kam patří.

28. 10. 2015

Emanuel Nožička

Mše sv. za Jakuba Demla

Biskup Mons. Pavel Posád celebrou v Tasově 17. 9. mši sv. za Jakuba Demla, který zemřel před 55 lety. Po ní na starém tasovském hřbitově požehnal obnovený náhrobek. V místní sokolovně se konala dvoudenní mezinárodní konference „Jakub Deml a literární tradice“, z níž přineseme reportáž v příštím čísle.

foto Karel Pavlíček

Z PŘÍRODY

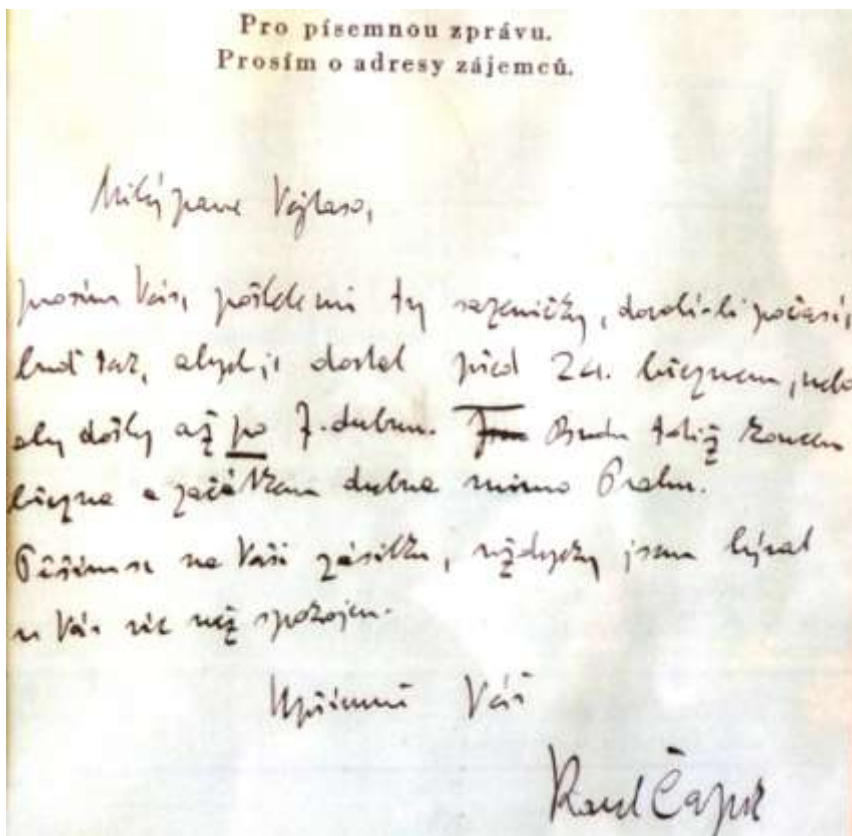
U vzniku České písně, skalniček a trvalek stál Antonín Vejtasa

(Vejtasovo zahradnictví existuje v Jaroměřicích již 115 let)

Jaro se otevřelo. Letos sice ledy nepukaly, sněhy netály, ale i tak jsme si již všichni přáli, abychom se po zimě-nezimě mohli nadechnout svěžího jarního vzduchu. Vždyť nejsme jen národem pivařů a houbařů, ale také zahrádkářů a kutilů.

Při první jarní procházce naším zeleným královstvím však téměř vždy zjišťujeme, že tu a tam něco chybí – v rybníčku by mohlo být více leknínů, na skalce alpínek, na záhonech trvalek. Potřebujeme poradit a hledáme ve svém okolí to pravé a skutečně nejlepší zahradnictví. S vlídnou obsluhou a nepřeborným sortimentem.

Jestliže bydlíme mezi Třebíčí, Jihlavou a Znojmem, nemůžeme se mýlit, když se rozjedeme do Jaroměřic nad Rokytnou. Právě tam letos slaví významné jubileum: Roku 1901, tedy před 115 lety, zde bylo založeno Vejtasovo zahradnictví, jedno vůbec z nejstarších u nás.

Dopis Karla Čapka

O tom, že se jedná o skutečně celostátně známý podnik, svědčí fakt, že rostliny na svoje zahrady sem jezdili nakupovat bratři Karel a Josef Čapkové, Jiří Mahen, František Langer, Antonín Trýb, Petr Kříčka, hraběnka Sidonie Nádherná ze zámku ve Vrchotových Janovicích, zakladatel průhonického parku Sylva Tarouca a mnoho dalších osobností a ctitelů krásných zahrad.

Karla Čapka, mimo jiné autora půvabné knihy Zahradníkův rok, upozornil na Vejtasovo zahradnictví při návštěvě Jaroměřic Otakar Březina. Jeho první písemná objednávka skalniček pochází z února 1931. Na památku svých vzácných odběratelů, s nimiž si rád dopisoval a pro ně zásilky vybavoval, pojmenoval Antonín Vejtasu jednu ze svých vyšlechtěných chryzantém Bratří Čapkové.

Zakladatel podniku Antonín Vejtas (1877–1959) začal s pěstováním zeleniny, neboť ta dávala rychle užitek a potřebnou tržbu. Velký úspěch měl s raným salátem, rebarborou a špenátem.

„Později, po založení pařenišť a postavení skleníků, se věnoval letničkám, dekoračním rostlinám a také šlechtění keřových růží. Na plesy či jiné příležitosti rychlil konvalinky či velkokvěté fialky. Když přišly do obliby ozdobné traviny a do jezírek lekníny, věnoval se i jim,“ píše ve svých pamětech jeho dcera Marie Vejtasová, které se mezi příbuznými říkalo „teta Mařenka“.

Antonín Vejtasu jako čtyřiadvacetiletý absolvent ivančické hospodářské školy postupně zvětšoval výměru svých pozemků až na pět hektarů. Po třech letech činnosti vydal svůj první ceník rostlin, v němž nabízel více než sto druhů trvalek. Hned zpočátku propagoval domácí zboží. Svědčí o tom mimo jiné i doporučení na sáčcích Vaňkových květinových a zeleninových semen, která prodával: „Odběratelé mají zde příležitost uplatnit český výrobek před německým a maďarským tím spíše, neboť jest z klimaticky stejných krajín. Zdar je tudíž jistější.“

Velkým problémem v zahradnictvích, a to až do dnešní doby, bylo zavlažování pozemků a topení ve sklenících. Antonín Vejtasu zavodňoval zahradu pomocí větrníků. Jeden z nich, mimořádně vysoký, s ohrazenou plošinou coby rozhlednou, stojí v areálu Vejtasovy zahrady doposud. Chybí mu však už velké kormidlo na směřování dle větru, na němž byla namalovaná do daleka viditelná reklama firmy.

Velkou ranou pro další podnikání byla první světová válka. Ihned po mobilizaci musel Antonín nastoupit do rakouského Klosterneuburgu, odkud písemně dával své manželce rady i instrukce k práci. Naštěstí nemusel coby dragoun na frontu a pracoval jako nákupčí a zásobovatel armády. Při svých cestách poznal Karpaty a zamiloval si jejich květenu. Když to bylo možné, vyrýval vzácné rostliny a posílal je své manželce, aby o ně pečovala. Rozhodl se, že se po návratu domů začne věnovat horským rostlinám. Když se pak zcela zdráv vrátil ke své rodině v roce 1917, rok před koncem války, začal hned s realizací svého plánu.

Pořídil si fotoaparát, aby snímky svých výpěstků mohl použít k článkům, které psal do různých časopisů. Navázal tak kontakty s předními českými odborníky, mimo jiné i se zahradním architektem Josefem Vaňkem z Chrudimi a Josefem Kumpánem z Prahy.

„V roce 1923 měl již namnoženy trvalky, takže je mohl nabízet a rozesílat na písemné objednávky, a zaznamenal s prodejem velký úspěch. Každým rokem vydával seznam výpěstků. V roce 1935 bylo uvedeno v jeho ceníku 1214 druhů a odrůd trvalek a skalniček. Výbornou reklamou byly i firemní noviny Trvalky vítězí, které ilustrovaly vlastní Vejtasovy fotografie a perokresby učitele a malíře Josefa Kapinuse, přítele Otokara Březiny a Františka Bílka,“ líčí Marie Vejtasová.

Velkého úspěchu dosáhla Antonínem vyšlechtěná plnokvětá luční kopretina, kterou nazval Česká píseň. Jeho zásluhou se dříve používané odborné názvy alpinum, alpinka, perena počestily na skalka, skalnička, trvalka. Vejtasovo autorství potvrdil ve svém díle Skalky a skalničky i Jaroslav Horný, přírodovědec a spisovatel.

Antonín Vejtas obchodoval čile i s cizinou. Dodával trvalky do botanické zahrady ve Vídni i do proslulých německých podniků Karl Foerster v Potsdam-Bornim, Kayser und Seibert v Rossdorfu či Arends ležící blízko Dortmundu, které dosud existují. Doma spolupracoval s předními firmami, jakými byly bratří Schützové v Olomučanech, Koniferové školky v Žehušicích, Karel Böhm v Praze nebo s příbuzným hudebního virtuosa Jiřího Stivína v Černolicích u Prahy.

Také Antonínův syn Toník nastoupil na zahradnickou dráhu. Ve dvacátých letech se pustil na zkušenou do Francie, Holandska a Německa. Od jedné francouzské firmy objednal čínské pivoňky, které po namnožení vzbuzovaly u pěstitelů trvalek obrovské nadšení. V roce 1930 se zúčastnilo Vejtasovo zahradnictví Dunajského veletrhu v Bratislavě, kde obdrželo za svou expozici velkou zlatou medaili.

„Tatínek rozesílal zájemcům i pozvánky na prohlídky těchto nádherně kvetoucích pivoňek. Toník s nimi obcházel vilové čtvrti v Brně a vkládal letáčky do poštovních schránek... a zájemců bylo stále více a více,“ uvádí teta Mařenka.

Úžasnou vymožeností pro Vejtasovu firmu byl před druhou světovou válkou nákup auta Praga Lady, na které jim přispěla příbuzná, které říkali „teta učitelka“. Krásného auta ale rodina příliš neužila. Celou válku muselo být na špalkách, a při osvobození Jaroměřic bylo Rusy zabaveno a skončilo kdovídkde.

„Po roce 1945 jsme se jen velmi obtížně vraceli do normálního života. Jenže svoboda trvala jen do té doby, než zde všemocná komunistická strana počala dělat pořádek. Nakonec došlo i na řemeslníky a živnostníky, o kterých jeden z funkcionářů řekl, že by měli být pověšeni, a také na naše zahradnictví,“ píše Marie Vejtasová.

Antonín Vejtasa s manželkou, synem a vnučaty

Padesátá léta minulého století přinesla totální devastaci prosperujícího zahradnictví, které bylo znárodněno. Prvních deset let byly pozemky začleněny do JZD, pak přešly pod státní statky a nakonec pod komunální podnik. To bylo vůbec nejhorší, neboť tam byli lidé, kteří zahradnictví vůbec nerozuměli. Vejtasovi byli šikanováni, a nakonec nařknuti z krácení tržeb. Dům byl podroben prohlídce, členové rodiny vyslýcháni, Antonín Vejtasa mladší zatčen a bez jakýchkoliv důkazů na dva roky uvězněn. Po roce pobytu ve vězení ho zastihla na Borech amnestie. Vězení a bezpráví však ovlivnilo jeho zdraví. Na úmrtím oznámení stálo: Nikomu jsem neublížil, nikdo neplakal mou vinou.

„V osmdesátých letech nový správce zaoral tisíce vzácných trvalek. V noci i jindy, jak to bylo možné, i když jsme byli od našeho majetku odděleni drátěným plotem, jsem s Drahuškou, manželkou třetího Tonika zachraňovala tajně rostliny, které dosud na pozemcích zbyly,“ posteskla si Marie Vejtasová.

Po roce 1989 získala Vejtasova rodina (bratři Antonín III. a Jiří) v restitucích svůj majetek zpět, ovšem v hrozném stavu, s rozbitými skleníky a likvidovanými záhony. Od té doby se snažili Vejtasovi napravit onu devastaci a je třeba říci, že i čtvrtá generace, vedená Vladislavem Vejtasou, postupně obnovuje slávu rodinného podniku, o čemž svědčí nejen stále větší návštěvnost, ale i spokojenost a uznání klientů.

Teta Mařenka (1912–2009) ve svých vzpomínkách líčí i svůj životní příběh: Narodila se v Jaroměřicích v tatínkově zahradnickém a později i jejím životním ráji. Prázdniny trávila v německých rodinách, aby dobře poznala jazyk, jak si přál její otec. Podnikla

několik nádherných cest – na Podkarpatskou Rus, do Jugoslávie, Beskyd a Nízkých Tater. Ač měla lásku, nevdala se a zůstala od roku 1932 věrná Vejtasovu zahradnictví. Měla na starosti expedici a později i přesazování a množení skalniček. Stmelovala celou rodinu a zanechala ve svých pamětech mimořádně čtivé vyprávění nejen o zahradnictví, ale také o starých Jaroměřicích, životě na venkově, ve mlýnech, všude, kde se cítila doma. Nejšťastněji však byla u svých skalniček, v zahradě, kam denně od jara do podzimu pěšky vzdor svému vysokému věku docházela. Hodně jí k její vitalitě pomohlo členství v Sokole a také pěší výlety, kterých se ráda se svými příbuznými zúčastňovala.

Marie Vejtasová poznala i snad nejvýznamnějšího jaroměřického občana, kterým byl básník Otokar Březina. Jako šestiletá k němu byla poslána s kyticí jednou z jeho cítělek. Byla ještě dítě, ale pamatovala si, že ji básník vlídně přijal, poděkoval a pohladil po vlasech. Později potkávala Březinu na procházkách v místech, kam rád chodil – do polí za hřbitov, ke křížku za sokolovnou, ke kříži u mlékárny a dále k Bohušicím, odkud měl krásný rozhled na všechny strany okolo Jaroměřic. Vidávala ho, i když šla kolem domu, kde bydlel, a vzpomínala, jak stával u okna, díval se na oblohu a snad při tom přemýšlel, co by ještě mohl z básnit...

Několik generací zahradníků na rodinné fotografii, Vladislav Vejtasa třetí zleva

Teta Mařenka zemřela na Den Země, který připadá na 22. duben. Letos to bylo již sedm let, kdy odešla tato žena, sice malá vzrůstem, ve stáří pak bělovlasá babička, do zahradnického nebe. Ve znalosti skalniček jí snad mohl konkurovat jen jeden z našich

nejvýznamnějších botaniků Václav Větvíčka, který ji osobně znal a zanechal o ní svědectví v rozhlasovém pořadu Dobré jitro. Ve svých knihách Moje květinová dobrá jitra a Mahagon, měsíček a špenát věnoval rodině Vejtasově a jejich zahradnictví dvě kapitoly. Mimo jiné v nich píše:

„Katalog Vejtasova zahradnictví byl kdysi můj první, který se mi dostal do rukou, a připadal jsem si jako filatelista listující katalogem poštovních známek. Ta nádherná jména a ty dálky, co v nich byly zakleté... Co kyttek, dnes už zapomenutých, se u nás pěstovalo na začátku dvacátého století! Katalog z roku 1935 nabízel například téměř 1300 druhů trvalek. Vejtasovi totiž byli nejznámější naší firmou specializovanou na trvalky – a s lítostí musím konstatovat, že dosud nikým nenahrazenou.

Antonín Vejtas nejen trvalky pěstoval, ale také šlechtil. Na trh uvedl své vlastní kultivary kuklíků, plamenek, včelího bobu, řimbaby, karafiátů, štěničniku a chryzantém. Tyto rostliny byly vyváženy a pěstují se dosud na více místech v Evropě. Proslavila je mimo jiné i Česká píseň; to byla a je nádherná plná kopretina. A já bych si přál, aby u obnovených Vejtasů vznikaly další ‚květinové písně‘ a šířily kumšt a fantazii českého zahradnictví i za hranicemi. Nejen proto držím Vejtasovým palce.“

Pavel Kryštof Novák

Přírodní zahrada – součást životního stylu

V „PŘÍRODNÍ ZAHRADĚ“ SE ČLOVĚK CÍTÍ JAKO V RÁJI.

Zahrada zde totiž není jen přírodně utvářeným místem k odpočinku a rekreaci pro své lidské majitele. Je také životním prostorem a domovem mnoha rostlin a zvířat. Z toho vyplývá pečlivě střežená a ekologicky obhospodařovaná živá rozmanitost – od divizny až po zelí, od sýkorky až po ropuchu. Měsíčky tady kvetou vedle salátu, v hlohu si staví hnízdo ptáci, nad vodou se vznášejí vážky a v hromadě kamení se ukrývá lasička. Pro ně pro všechny je tu místo, aby mohli zahradu naplnit životem a proměnou.

Zvířata mají na zahradě nedocenitelný význam. Jsou součástí přirozeného řádu, přírodní rovnováhy, která může nastat jen s nimi.

Chemické jedy tuto rovnováhu ničí a navíc jsou zbytečné. Samozřejmě že je zde také dostatek místa k usednutí, ke snění a duševnímu nicnedělání – a také děti se tu mohou vyřádit a dosyta si vyhrát. Zeleninové záhony, ovocné stromy a bobulové keře hýčkají chuťové buňky lidských obyvatel bez ohledu na věk svými zdravými sezónními plody.

Zahrada může být malým pokojným světem samým pro sebe, v němž se lidé, zvířata i rostliny ve vzájemné symbióze podporují a prospívají!

MÁTE PŘÍRODNÍ ZAHRADU? Pomocí zahradní plakety můžete dát viditelné znamení toho, že ji obděláváte trvale udržitelným způsobem a že na ní hospodaříte ekologicky. Pokud vaše zahrada splňuje nejdůležitější kritéria přírodní zahrady, můžete se zapojit!

*Leží-li Vaše zahrada v Jihočeském nebo Jihomoravském kraji nebo v kraji Vysočina, zavolejte na číslo zahradního telefonu ve vašem regionálním poradenském místě, tj. v poradenském místě, které je Vaší zahradě nejbližší. Aktuální kontakty na poradenská místa najdete na webových stránkách projektu www.prirodnizahrada.eu pod heslem **Poradenství**.*

PRO ZÍSKÁNÍ PLAKETY „PŘÍRODNÍ ZAHRADA“ MUSÍ BÝT SPLNĚNA TATO TŘI KRITÉRIA:

- * nepoužívat pesticidy
- * nepoužívat lehce rozpustná minerální hnojiva
- * nepoužívat rašelinu k úpravě a obohacování půdy

Těžbou rašeliny se ničí přírodní rašelinistiště, která jsou dnes již ve střední Evropě vzácností a jsou neobnovitelná. Produkty obsahující rašelinu mají za sebou navíc velmi dlouhé dopravní cesty – tzv. negativní ekologické stopy.

PRVKY PŘÍRODNÍ ZAHRADY (musí být dosaženo minimálně 5 *)

- ** živý plot z planých keřů
- ** přirozená louka, prvky louky
- ** ponechání divokých porostů
- ** divoký koutek
- ** mimořádná stanoviště (vlhká nebo suchá)
- ** listnaté stromy
- ** květiny a kvetoucí trvalky

OBHOSPODAŘOVÁNÍ A UŽITKOVÁ ZAHRADA (musí být dosaženo minimálně 5 *)

- ** kompost
- ** „domečky“ pro zvířecí pomocníky
- ** využití dešťové vody
- ** užívání k přírodě šetrných materiálů a postupů
- ** mulčování
- ** zeleninové záhony a bylinky
- ** ovocná zahrada a bobulové keře
- ** smíšená kultura (střídání plodin) zelené hnojení.

Vysvětlivky:

- * kritérium je vyhodnoceno jako částečně splněné
- ** kritérium je vyhodnoceno jako úplně splněné

(Text byl použit z dokumentu vytvořeného v rámci projektu „Přírodní zahrady bez hranic“).

Jana Janová

ZE SPORTU

Fotbal – rozlosování – podzim ročníku 2016/2017

FC Budišov-Nárameč A, I. A třída, skupina B

Kolo	Datum	Den	Utkání FC Budišov-Nárameč A hřiště v Budišově	Začátek	Odjezd	Výsl.
1.	6.8.	so	HFK Třebíč B – FC Bud.-Nár. A	16:30	15:00	2 : 2
2.	14.8.	ne	FC Bud.-Nár. A – Hrotovice	16:30		4 : 0
3.	21.8.	ne	Herálec – FC Bud.-Nár. A	16:30	13:15	2 : 2
4.	28.8.	ne	FC Bud.-Nár. A – Vrchovina B	16:30		4 : 0
5.	4.9.	ne	Vladislav – FC Bud.-Nár. A	16:00	14:30	1 : 2
6.	10.9.	so	Želetava – FC Bud.-Nár. A	16:00	14:00	3 : 0
7.	18.9.	ne	FC Bud.-Nár. A – Kouty	15:30		2 : 3
8.	25.9.	ne	Nové Syrovce – FC Bud.-Nár. A	15:30	13:15	
9.	2.10.	ne	FC Bud.-Nár. A – Šebkovice	15:00		
10.	8.10.	so	Rantířov – FC Bud.-Nár. A	15:00	13:00	
11.	16.10.	ne	FC Bud.-Nár. A – Telč	14:30		
12.	23.10.	ne	Žďár B – FC Bud.-Nár. A	14:30	12:30	
13.	30.10.	ne	FC Bud.-Nár. A – Třešť	14:00		
14.	6.11.	ne	FC Bud.-Nár. A – HFK Třebíč B			

FC Budišov-Nárameč B, III. třída, skupina A

Kolo	Datum	Den	FC Budišov-Nárameč B hřiště Nárameč	Začátek	Výsl.
11.	14.8.	Ne	FC Bud.-Nár.B – Březník	16:30	4 : 1
1.	21.8.	Ne	FC Bud.-Nár. B – Hrotovice B	10:15	3 : 0
2.	28. 8.	Ne	Radkovice – FC Bud.-Nár. B	16:30	4 : 1
3.	4.9.	Ne	FC Bud.-Nár.B – Koněšín	10:15	1 : 0
4.	11.9.	Ne	FC Bud.-Nár. B – Rouchovany	10:15	2 : 2
5.	17.9.	So	Valeč – FC Bud.-Nár. B	15:30	3 : 1
6.	25.9.	Ne	FC Bud.-Nár. B – Třebenice	10:15	
7.	1.10.	So	Pyšel – FC Bud.-Nár. B	15:00	
8.	9.10.	Ne	FC Bud.-Nár. B – Rapotice B	10:15	
9.	16.10.	Ne	Rudíkov B – FC Bud.-Nár. B	14:30	
10.	23.10.	Ne	FC Bud.-Nár. B – Smrk	10:15	

Sportovní návštěvy v Budišově nad Budišově v roce 2016

Fotbalové mužstvo „Starých pánů“ TJ Budišov-Nárameč stále udržuje sportovní kontakty s družebním městem v Budišově nad Budišovkou.

Naši sportovní přátelé nás v roce 2016 pozvali na dvě akce spojené s fotbalem. Zde na počátku musím ale konstatovat, že organizace obou výjezdů byla velmi složitá.

Sportovci-fotbalisté, bydlící v současnosti přímo zde v Budišově, projeví nedostatečný zájem o účast a jen díky našim hráčům z Velkého Meziříčí a také díky sportovní pomoci našich fotbalových kamarádů z Dukly Brno se podařilo nakonec obě akce uskutečnit. Přes všechny uvedené problémy byly výsledky na obou turnajích vynikající.

První akce se uskutečnila již únoru 2016. Městu Budišov nad Budišovkou se společně s místní tělovýchovnou jednotou podařilo uspět v grantovém programu zaměřeném na výstavbu a rekonstrukci sportovních zařízení pro mládež. Za finanční podpory ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Fotbalové asociace České republiky a také města Budišova nad Budišovkou zde v roce 2015 provedli celkovou stavební rekonstrukci sportovních kabin na fotbalovém hřišti. Původní přízemní budova kabin byla navýšena o jedno nadzemní podlaží a ke kabinám byla přistavěna nová sportovní hala, kde se nachází prostor pro všechny míčové hry. Pro nás fotbalisty je zde prostor o velikosti házenkářského hřiště. Celková hodnota uvedené investice byla cca 25 milionů Kč.

Do tohoto novotou vonícího prostředí jsme byli pozváni na 1. ročník fotbalového turnaje hráčů starších 40 let, který se uskutečnil dne 20. 2. 2016. Domáci plánují, že halový turnaj „starých gard“ v zimním termínu bude novou tradiční akcí pro starší stále aktivní fotbalové hráče. Turnaje se účastnilo 5 mužstev:

Domáci mužstvo Budišova nad Budišovkou, naše mužstvo z Budišova u Třebíče, Hranice na Moravě, Moravský Beroun a mužstvo z Vítkova.

Hrálo se systémem „každý s každým“, 2×15 minut s mužstvem 5+1.

Přímo z Budišova přijel jen Ladislav Glovacz. Z Velkého Meziříčí zde byli pánové Alois Nováček, Martin David a Miroslav Homola. Z Ostravy přijel náš tradiční hostující fotbalista Vítězslav Glovacz a z Brna se účastnili brankář Dušan Prudek a hráči Miroslav Jiřík a Jiří Chromek.

Naše mužstvo si v turnaji vedlo velmi dobře. V prvním utkání jsme se střetli s mužstvem Moravského Berouna. Po celé utkání jsme byli jasně lepší, ale fotbal se nehraje na krásu, ale na góly. Hned na začátku utkání jsme dostali z ojedinělé akce gól a pak stále utočili.

Hlavně Vít a Glovacz byl velmi aktivní a soupeřovi hráči jeho akce zastavovali jen na cenu faulů a držení za dres. Rozhodčí bohužel jejich nedovolené zákroky netrestal. Až těsně před koncem utkání konečně rozhodčí musel odpískat jasné držení Vítu Glovacze, který byl sám před brankářem. Penaltu proměnil Jiří Chromek. Konečný výsledek 1:1.

V dalším utkání s Vítkovem se projevila jasná převaha našeho mužstva. Po 2 gólech dal Vít a Glovacz a Mirek Jiřík a jednou skóroval Martin David. Když jsme vedli již 5:0, polevili jsme a soupeř zkorigoval na konečný stav 5:3.

Pak přišlo derby s domácím Budišovem. Opět jsme vedli 1:0 po gólu Vítu Glovacze. Ale rozhodčí opět toleroval několik „držení“ na Vítu Glovacze a nakonec se domácím v posledních vteřinách utkání podařilo vyrovnat na konečný stav 1:1.

V posledním utkání jsme hráli proti mužstvu Hranic, které bylo v této době již jistým vítězem turnaje. Hráli jsme oslabeni o zraněného Jirku Chromka. Výsledek utkání 0:3 pro Hranice.

Konečné umístění:

1. Hranice – 12 bodů, 2. Budišov u Třebíče – 5 bodů, 3. Moravský Beroun – 3 body,
4. Budišov n. B., 5. Vítkov – 2 body.

Náš brankář Dušan Prudek byl vyhlášen nejlepším brankářem a Alois Nováček byl nejstarším hráčem turnaje.

Jako každý druhý rok jsme jeli 6. srpna na tradiční turnaj „Memoriál Josefa Graclíka“.

Ještě v pátek večer dne 5. 8. nebylo jasné, zda dáme mužstvo dohromady. Když jsem ve 21.15 hodin dostal SMS zprávu, že další hráč z Budišova nepojede, bylo zle. Bylo nás jen 10.

Ve 21.30 hodin jsem zavolaal do Náměště a pan Josef Tříletý slíbil účast. A bylo nás nakonec přesně jedenáct.

Přímo z Budišova jeli nakonec pánové Milan Koš, Roman Vašíček a Ladislav Glovacz. Z Velkého Meziříčí přijeli pánové Alois Nováček, Martin David, František Vidlák a Zdeněk Liška. Z Náměště nás na poslední chvíli doplnil nestárnoucí Josef Tříletý a z brněnské Dukly to byli opět brankář Dušan Prudek a Jiří Chromek. Z Ostravy zase přijel Vítězslav Glovacz.

Na perfektně připraveném hřišti se pak mužstva utkala systémem „každý s každým“ v utkáních v trvání 2×25 minut. Našimi soupeři byli domácí Budišov nad Budišovkou, Moravský Beroun a Větrkovice.

Ale komplikace s naší účastí ještě nebyly u konce. Pan Jiří Chromek na cestě z Brna do Budišova nad Budišovkou přičnul a Víťa Glovacz byl v pátek do noci v práci a ráno zaspal.

K prvnímu utkání s domácím celkem Budišova nad Budišovkou jsme museli nastoupit v 9 hráčích. Domáci nám půjčili jednoho hráče a bylo nás deset. Až v průběhu prvního poločasu dorazil Jirka Chromek. Všechny komplikace semkly naše mužstvo a výsledek se dostavil. Po rohovém kopu se dostal k odraženému míči Roman Vašíček a prudkou střelou pod břevno vstřelil náš vedoucí gól. Ve druhém poločase se domácí Budišov vrhl do útoku a jen díky famózním zákrokům naše brankáře Dušana Prudka jsme nakonec uhájili vítězství 1:0. Jak se později ukázalo, bylo toto utkání klíčové pro celkový výsledek turnaje.

Do druhého utkání s Moravským Berounem již byl k dispozici i Víťa Glovacz a bylo to znát. Sám vstřelil dva góly a po jeho střele, kterou brankář Berouna vyrazil před sebe, skóroval Zdeněk Liška. Poslední gól přidal po samostatné akci pak Roman Vašíček. Po výborném výkonu zde byl jasný výsledek 4:0.

Před posledním utkání s mužstvem Větrkovic bylo jasné, že i remíza nám stačí k prvenství v turnaji. Ale nic jsme nenechali náhodě a po dvou gólech Víti Glovacze zde bylo vítězství 2:0.

Konečné umístění předčilo všechna očekávání – první místo našeho mužstva se skórem 7:0.

Domácí Budišov nad Budišovkou skončil na druhém místě, 3. byl Moravský Beroun a 4. byly Větrkovice.

Nejlépeším střelcem turnaje byl se čtyřmi góly Vít a Glovacz.

Jak se říká: „Konec dobrý – všechno dobré“. Ještě jednou musím poděkovat všem, kteří si našli čas a jeli reprezentovat náš městys do družebního města, a budu doufat, že další družební akce s našimi přáteli z Budišova nad Budišovkou se v budoucnu uskuteční bez výše popsaných komplikací.

Ing. Ladislav Glovacz

POČASÍ

Měsíční úhrn srážek

červen	27,7 mm	
červenec	101,2 mm	
srpen	18,0 mm	(!)
září do 15.	4,6 mm	(!!)

Oprava:

Ve čtvrté sloce titulní básně Vítězslava Nezvala Na břehu řeky Svratky došlo ve třetím verši k překlepu (místo „a před“ má být „a přec“). Správně znění sloky:

*Jsou možná země, kde je voda modravá
a nebe modravé a hory modravější,
a přec mou zemí navždy bude Morava,
jsou možná země, kde je voda modravá,
a přec mi nejsou drahé jak země zdejší.*

Na silnici 390...

foto Karel Pavlíček

OBSAH

V slunném létě	1
ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE	2
Usnesení č. 13 ze zasedání Zastupitelstva městyse Budišov ze dne 9. 6. 2016	2
Pořád nechceme úložiště	3
ZPRÁVY	6
Vzpomínka na Leonharda Smrčka	6
Chovatelská pouťová výstava	13
Dovádění s Vysočinou	17
Šifra	23
Dvě významné události, které se udály v budišovském okolí	23
Z HISTORIE	27
Zaměstnanci velkostatku Budišov v roce 1945	27
Rodnému kraji	28
Když jsem plela len...	32
Konec II. svět. války v Budišově	36
Z BUDIŠOVA A OKOLÍ	37
Prázdniny jsou minulostí, učitelé jsou na stráži	37
Základní škola Budišov	38
Jak vzniká obecní zpravodaj 2 – uzávěrka (éra sestavovací)	43
Jak se mám aneb Je dobré pamatovat na Františka	44
Stáří contra mládí	46
Po šedesáti letech	46
Romance v budišovském kopečku	47
BRCA	48
Jáchymov – část křížového kamene	48
Mše sv. za Jakuba Demla	50
Z PŘÍRODY	51
U vzniku České písně, skalniček a trvalek stál Antonín Vejtasa	51
Přírodní zahrada – součást životního stylu	56
ZE SPORTU	58
Fotbal – rozlosování – podzim ročníku 2016/2017	58
Sportovní návštěvy v Budišově nad Budišově v roce 2016	58
POČASÍ	62
Měsíční úhrn srážek	62
Oprava	62
Na silnici 390...	63